

**FEN BİLGİSİ ÖĞRETİMİNDE
DRAMA YÖNTEMİNİN KULLANIMI**

**Pamukkale Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
İlköğretim Anabilim Dalı**

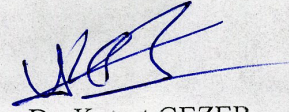
Gülçin YILMAZ (CİHAN)

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hulusi ÇOKADAR

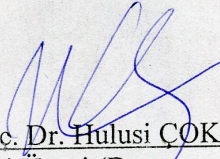
**Temmuz, 2006
DENİZLİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

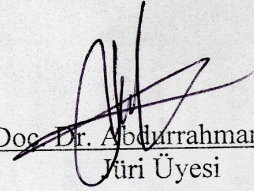
Gülçin YILMAZ(CİHAN) tarafından Yrd. Doç. Dr. Hulusi ÇOKADAR yönetiminde hazırlanan “Fen Bilgisi Öğretiminde Drama Yönteminin Kullanımı” başlıklı tez tarafımızdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Kutret GEZER
Jüri Başkanı

Yrd. Doç. Dr. Hulusi ÇOKADAR
Jüri Üyesi (Danışman)

Yrd. Doç. Dr. Abdurrahman ŞAHİN
Jüri Üyesi

Pamukkale Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
.../.../..... tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mehmet Ali SARIGÖL
Müdür

TEŞEKKÜR

Bu çalışmada emeği geçen herkese, başta Yüksek Lisans Eğitimim boyunca benden desteğini esirgemeyen değerli danışmanım **Yrd. Doç. Dr. Hulusi ÇOKADAR**'a, araştırma sũresince yardımlarını gũrdũđũm **Arş. Gũr. Esra UÇAK**'a, **Arş. Gũr. Kadir BİLEN**'e, **ũđe. Gũr. Bedri BAHTİYAR**'a ve kardeşim **Seçil GũLERYũZ**'e sonsuz teřekkũr ederim.

Gũlin YILMAZ (CİHAN)

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atfedildiğini beyan ederim.

İmza :

Öğrenci Adı Soyadı : Gülçin YILMAZ(CİHAN)

ÖZET

FEN BİLGİSİ ÖĞRETİMİNDE DRAMA YÖNTEMİNİN KULLANIMI

Yılmaz (Cihan), Gülçin

Yüksek Lisans Tezi, İlköğretim ABD

Tez Yöneticisi: Yrd. Doç. Dr. Hulusi ÇOKADAR

Temmuz 2006, 71 Sayfa

Bu araştırmanın amacı ilköğretim fen bilgisi derslerinde yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin akademik başarıları ve fen bilgisi dersine yönelik tutumları üzerindeki etkiyi incelemektir.

Araştırma 2005-2006 eğitim öğretim yılında Denizli Okul Yaptırma ve Yaşatma Derneği İlköğretim Okulu 7. sınıfında okuyan 45 öğrenci ile yapılmıştır. Araştırmada kontrol gruplu ön-test son-test modeli kullanılmıştır. Deney grubunda yaratıcı drama yöntemiyle, kontrol grubunda ise geleneksel yöntemle “Tüm Canlılarla Ortak Yuvamız Mavi Gezegenimizi Tanıyalım ve Koruyalım” ünitesi işlenmiştir.

Öğrencilerin akademik başarılarını ölçmek için Fen Bilgisi ünite başarı testi hazırlanmıştır. Fen Bilgisi ünite başarı testi ve Fen Bilgisi dersine yönelik tutum testi deneysel çalışma öncesinde ve sonunda ön-test ve son-test olarak her iki gruba da uygulanmıştır. Bu testlerin sonucunda elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Science) programıyla çözümlenmiştir.

Araştırma sonucunda yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunun başarı düzeyleri ve Fen Bilgisi dersine yönelik tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı drama, Fen Bilgisi ders başarıları, Fen Bilgisi dersine yönelik tutum

Yrd. Doç. Dr. Hulusi ÇOKADAR

Yrd. Doç. Dr. Kutret GEZER

Yrd. Doç. Dr. Abdurrahman ŞAHİN

ABSTRACT**USING METHOD OF DRAMA IN SCIENCE EDUCATION**

Yılmaz (Cihan), Gülçin

M. Sc. Thesis in Elementary Education

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Hulusi ÇOKADAR

July 2004, 71 Pages

The purpose of this study is to examine the effect of creative drama method on student's academic achievement and their attitude towards science lessons. The study was carried out during 2005-2006 educational year, at the Denizli Okul Yaptırma ve Yaşatma Elementary School, on 7th grade with 45 students. Creative drama method was used in the experimental group, and the traditional method in control group. The subject of "Tüm Canlılarla Ortak Yuvamız Mavi Gezegenimizi Tanıyalım ve Koruyalım" was taught to the both groups.

The science achievement test was prepared to determine student's academic achievement along with an attitude test to measure student's attitudes towards science. The science achievement and attitude tests were administered to both groups before the application as pre-test and after the application as post-test. The results were examined in SPSS (Statistical Package for Social Science) program.

The results revealed significant differences between experimental and control groups in their academic achievement as well as their attitudes towards science. The experimental group scored significantly higher than the control group.

Keywords: Creative drama, Academic achievement, Attitude towards science

Asst. Prof. Dr. Hulusi ÇOKADAR

Asst. Prof. Dr. Kutret GEZER

Asst. Prof. Dr. Abdurrahman ŞAHİN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar DİZİNİ.....	ix
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.1.1 Eğitim Sistemi.....	1
1.1.2 Yaratıcı Dramanın Tanımı ve Özellikleri.....	4
1.1.2 Yaratıcı Dramanın Gelişimi.....	5
1.1.3 Yaratıcı Dramanın Bilişsel ve Duyuşsal Özel Hedefleri.....	6
1.1.4 Yaratıcı Dramanın Yararları:.....	7
1.1.5 Drama Uygulama Yöntemleri.....	9
1.1.6 Aşamalar, Amaçlar, İçerik.....	9
1.1.7 Drama Araç ve Gereçleri.....	11
1.1.8 Yaratıcı Dramanın Hedefleri.....	12
1.1.9 Yaratıcı Dramanın İçeriği.....	12
1.1.10 Eğitimde Drama Programının Planlanması.....	13
1.1.11 Eğitimde Drama Öğretmeninin Dikkat Etmesi Gereken Özellikler.....	13
1.1.12 Drama Ortamının Seçimi ve Yardımcı Araç Gereç Kullanımı.....	14
1.1.13 Drama Öğretmenlerinin Karşılaşabileceği Sorunlar.....	15
1.2 Problem Cümlesi.....	19
1.2.1 Alt Problemler.....	19
1.3 Araştırmanın Amacı.....	19
1.4 Araştırmanın Önemi.....	20
1.5 Hipotezler:.....	20
1.6 Sayıtlar.....	21
1.7 Sınırlılıklar.....	21
2. KURAMSAL BİLGİLER VE LİTERATÜR TARAMASI.....	22
2.1 Yurt İçinde Yapılan İlgili Araştırmalar.....	22
2.2 Yurt Dışında Yapılan İlgili Araştırmalar.....	26
3. YÖNTEM.....	29
3.1 Evren ve Örneklem.....	29
3.1.1 Veri toplama araçları.....	29
3.1.1.1 Fen Bilgisi Ünite Başarı Testi.....	29
3.1.1.2 Fen Bilgisi Tutum Ölçeği.....	31
3.1.2 Deney Deseni.....	32
3.1.3 İşlem yolu.....	32
3.1.4 Denel işlemler.....	33
3.1.5 Verilerin Çözümlemesi.....	33
4. BULGULAR ve YORUM.....	35
4.1 Alt Problem 1'in Bulguları ve Yorumu.....	35
4.2 Alt Problem 2'nin Bulguları ve Yorumu.....	36
4.3 Alt Problem 3'ün Bulguları ve Yorumu.....	36
4.4 Alt Problem 4'ün Bulguları ve Yorumu.....	37

4.5 Alt Problem 5'in Bulguları ve Yorumu.....	38
4.6 Alt Problem 6'nın Bulguları ve Yorumu.....	38
4.7 Alt Problem 7'nin Bulguları ve Yorumu.....	39
4.8 Alt Problem 8'in Bulguları ve yorumları	40
5. 5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	41
5.1 Tartışma.....	41
5.1.1 Başarı Testinden Elde Edilen Bulgulara Yönelik Tartışma.....	41
5.1.2 Tutum Ölçeğinden Elde Edilen Bulgulara Yönelik Tartışma.....	42
5.2 Sonuçlar.....	43
5.3 Öneriler.....	43
KAYNAKLAR.....	45
EK-1 GELENEKSEL YÖNTEM İLE DERS İŞLENEN (KONTROL GRUBU) SINIFIN DERS PLANI	48
EK-2 YARATICI DRAMA YÖNTEMİ İLE DERS İŞLENEN (DENEY GRUBU) SINIFTAKİ ETKİNLİKLER	54
EK-3 UYGULAMA ETKİNLİKLERİNDEN RESİMLER	60
EK-4 BAŞARI TESTİ	66
EK-5 FEN BİLGİSİ DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ	70

TABLOLAR DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 3.1 Fen Bilgisi Ünite Başarı test sorularının güçlük dereceleri ve ayıricılık gücü indeksleri	30
Tablo 3.2 Deney Deseni.....	32
Tablo 4.1 Kontrol ve deney gruplarının fen bilgisi ünite başarı testindeki ön-test puanlarına göre t-testi sonuçları	35
Tablo 4.2 Kontrol ve deney gruplarının fen bilgisi ünite başarı testi son-test puanlarına göre t-testi sonuçları.....	36
Tablo 4.3 Kontrol grubunun fen bilgisi ünite başarı testindeki (ön-test ve son-test) puanlarına göre t-testi sonuçları	37
Tablo 4.4 Deney grubunun fen bilgisi başarı testindeki (ön-test ve son-test) puanlarına göre t-testi sonuçları.....	37
Tablo 4.5 Kontrol ve deney gruplarının fen bilgisine yönelik tutum ölçeği ön-test puanlarının t-testi sonuçları	38
Tablo 4.6 Kontrol ve deney gruplarının fen bilgisine yönelik tutum son-test puanlarının t-testi sonuçları.....	39
Tablo 4.7 Kontrol grubunun fen bilgisi tutum ön-test ve son-test puanları için yapılan t-testi sonuçları.....	39
Tablo 4.8 Deney grubunun fen bilgisi tutum ölçeği ön-test ve son-test puanları için yapılan t- testi sonuçları	40

1. GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, önemi, sayıtları, sınırlılıkları ve araştırmada kullanılan kavram ve terimler üzerinde durulmuştur.

1.1 Problem Durumu

Toplumumuz çok hızlı bir değişim ve gelişim içindedir. Bu değişim tıp, teknoloji, iletişim gibi bilim alanlarında belirgin olarak gözlenebilmektedir. Ancak eğitim, toplumu etkisi altına alan değişim rüzgarlarından en az etkilenen bilim dalıdır. Eğitim bilim dalı, yeniliklere adaptasyon sürecine direnç gösteren, geleneksel öğretim anlayışının baskısını yoğun bir şekilde taşımaktadır. Eğitimdeki değişim ve gelişim bireyin öğrenme yaşantısı üzerine kurulmaktadır. Çünkü bireyin öğrenme biçimi, öğrenmedeki farklılığı ve öğrenme gereksinimleri değişimin temel gereğesidir. Değişimin hareket noktası, öğrenmenin bireyselliğine duyulan gereksinimdir. Bu ise, yeni bir öğrenme kültürünün yaratılması demektir. Bu yeni öğrenme kültüründe, bireyler etkinleştirilmeli, yetkilendirilmeli, kişisel öğrenmeye izin verilmeli ve bireysel gelişme cesaretlendirilmeli, desteklenmelidir (Tuğrul 2000). Son yıllarda eğitim sistemimiz üzerinde yapılan değişikliklerde geleneksel yöntemin dışında alternatif yöntemlere de yer verilmektedir. Yaratıcı drama yöntemi de bunlardan biridir. Ancak çok fazla uygulama örneklerine rastlanmamakla beraber etkili bir yöntem olup olmadığı da açık değildir. Bu konudaki araştırma eksikliğini görerek yaratıcı drama yönteminin fen öğretiminde uygulanması ve geleneksel yöntemle karşılaştırmasının yapılmasına karar verilmiştir.

1.1.1 Eğitim Sistemi

Geniş anlamda eğitim, bireyin içinde yer aldığı çevrede kendi dışındaki tüm nesne, kurum ve bireylerin bilişsel/zihinsel, duyuşsal/duygusal, sosyal yönlerden onun üzerindeki etkilerini ifade etmektedir. Süreç olarak düşünüldüğünde eğitim, insanlarda

“davranış değişikliği oluşturma süreci” olarak tanımlanır. Bu süreç, geniş anlamda insanın doğumundan ölümüne kadar geçen tüm süreyi kapsamaktadır (Şişman 1999).

Türkiye eğitim sistemi 14 Haziran 1973’te kabul edilen 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa göre oluşturulmuştur. Bu yasaya göre eğitim sistemi, örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki ayrı tarzda düzenlenmektedir. Örgün eğitim, belirli yaş gruplarındaki bireylere, önceden belirlenmiş amaç ve programlara bağlı olarak belirli sürelerde, okul adı verilen mekânlarda yürütölen eğitimi ifade etmektedir. Bu eğitim, okul öncesi eğitim, ilköğretim, orta öğretim ve yüksek öğretim olmak üzere dört kademededen oluşmaktadır (Şişman 1999).

İlköğretimin amaç ve görevleri, Türk milli eğitiminin genel amaç ve ilkeleri doğrultusunda şöyle özetlenebilir:

- Öğrencileri yaşama hazırlama,
- Öğrencilere hak, görev ve sorumluluk bilincini kazandırma,
- Öğrencilerin kültür değerlerini tanımasını, benimsemesini ve kazanmasını sağlama,
- Öğrencileri başkaları ile işbirliği içinde çalışabilen, mutlu bir yurttaş olarak yetiştirme,
- Ulusal kültürün benimsenmesine ve yayılmasına yardımcı olma,
- Öğrencilere birey ve toplum sorunlarını tanıma ve çözüm arama alışkanlığı kazandırma,
- Öğrencilere sağlıklı yaşamak için gereken bilgi ve alışkanlıkları kazandırma,
- El becerisiyle dūřünsel çalışmalarını birleştirerek çok yönlü gelişim sağlama,
- Analitik düşünme, birlikte çalışma, estetik duygular ve yaratıcılığın artmasını sağlama (MEB 2000).

İlköğretimin amaç ve görevleri; Türk milli eğitiminin genel amaç ve ilkeleri doğrultusunda böyle sıralanabilirken, Fen Bilgisi dersinin özel hedeflerinden bir bölümü de şöyledir:

- Kendi aklını kullanabilme yollarını gösterme
- Yapıcı, yaratıcı, eleştirici düşünme yeteneği kazanma
- Bilimsel sonuçlara ulaşma
- Edinilen bilgi ve becerileri günlük yaşamda kullanma
- Evrendeki yerini kavrama (MEB 2000).

Fen Bilgisi dersinin genel amaçları şunlardır:

- Çevreyi tanıma, sevmeye, koruma, iyileştirme ve değişen çevre şartlarına uyum sağlama bilincini kazanabilme; insanın çevreye olan etkilerini kavrayabilme.
- Öğrenciye, kendi aklını kullanabilme yollarını gösterebilme
- Canlılığı ve canlılık olaylarını kavrayabilme
- Yapıcı, eleştirici düşünme yeteneğini kazanabilme ve geliştirebilme.
- Bilimsel sonuçlara ulaşmada ve kanunları anlamada gözlem, inceleme, deney gibi araştırma yöntemlerinden yararlanabilme.
- Araştırma, inceleme, gözlem ve deney sonuçlarını söz, yazı, resim, şekil ve grafiklerle gösterebilme, yorumlayabilme ve genelleyebilme.
- Araç ve gereç kullanmanın önemini kavrayabilme, bunları kullanma, geliştirme yeteneği kazanabilme.
- Edinilen bilgi ve becerileri, günlük hayatında kullanabilme
- Plânlı çalışmanın önemini kavrayabilme, çalışmalarını plânlayabilme
- Bilim ve teknoloji arasındaki ilişkiyi kurabilme
- Bilim ve teknolojinin toplumun ilerlemesindeki etki ve önemini kavrayabilme.
- Fen Bilimlerine ilgi duyabilme, yeni gelişmeleri izleyebilme, yeni gelişmelerin önemini kavrayabilme
- Sağlıklı yaşamın gerektirdiği bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazanabilme
- Doğal kaynakları tanıma, ortak koruma ve geliştirme.
- Canlıların çeşitliliğini, özelliklerini, canlılık olaylarını, birbirleriyle olan ilişkilerini, ekonomik yararlarını, onları korumayı, geliştirmeyi ve gerektiğinde onlardan korunmayı kavrayabilme
- Maddenin yapısını özelliklerini, çeşitlerini, enerji ile olan ilişkilerini, kullanım alanlarını kavrayabilme.
- Hareket, enerji, iş ve güç arasındaki ilişkileri, kullanım alanlarını kavrayabilme
- Işığın yayılmasını, yansımalarını, kırılmasını, ışık enerjisi ve optik araçlardan yararlanmayı kavrayabilme
- Ses ve yayılmasını, kullanım alanlarını ve algılanmasını kavrayabilme
- Elektrik yükü, elektrik akımı ve kullanım alanlarını kavrayabilme
- Evrendeki yerimizi kavrayabilme
- Genetik ve evrim bilgisine sahip olabilme (Ergün ve Özdaş 1997).

1.1.2 Yaratıcı Dramanın Tanımı ve Özellikleri

Üstündağ (2002a) tarafından bildirildiğine göre; San, bir sözcüğü, bir kavramı, bir davranışı, bir tümceyi, bir fikri ya da yaşantıyı veya bir olayı, tiyatro tekniklerinden yararlanarak, oyun veya oyunlar geliştirerek canlandırma olarak tanımlanan yaratıcı drama; olay, olgu, yaşantı ve bilgileri yeniden yapılandırmaya yönelik etkinlikleri içerir.

Yaratıcı drama etkinlikleri; kuramsal boyutun oluşturulması yanı sıra oyunlaştırma, canlandırma ve doğaçlama temel alınmak üzere atölye çalışmaları çerçevesinde yürütülür. Drama, yaşam durumlarını oyunda var olan "Kurallar içindeki özgürlük" ögesini kullanarak yaratıcı süreçlere dönüştürmek yoluyla; katılımcılara kendini keşfetme, tanıma, başkalarını tanıma, kendini başkalarının yerine koyabilme fırsat ve olanaklarını verir. Böylece drama bir disiplin, bir öğretim yöntemi ve bir sanat eğitimi alanıdır (Üstündağ 2002a).

Yaratıcı drama; önceden yazılmış bir metin olmaksızın, katılımcıların kendi yaratıcı buluşları, özgün düşünceleri, öznel anıları ve bilgilerine dayanarak oluşturdukları eylem durumları ve doğaçlama canlandırmalarıdır. Böylece eğitim sürecinde oyunlarla geliştirilen bir etkinliktir ve eğitimin yaşamsal parçasıdır. Yaratıcı drama ve eğitsel drama çalışmaları, örgün eğitimin her basamağında, yaygın eğitimde, dersler içinde bir öğretim yöntemi olarak giderek daha da yaygınlık kazanmaktadır. Önemli olan dersler ya da konu alanlarında ve hemen her düzeyde uygun koşullar sağlanması durumunda kullanılabilmesidir.

Yaratıcı drama etkinliklerine katılanların, en başta grup içi bir çalışmaya hazır olmaları, kendilerini rahat ve güvenli duyumsamaları, kendilerinde yeni ve değişik yönler keşfetmeye hazırlıklı olması gereklidir. Bu tür bir etkinliği yönetecek grup liderinin ise, oyunculuk ve tiyatro yapma hakkında az da olsa bir eğitim almış olması gereklidir.

Olay, olgu, yaşantı ve bilgileri yeniden yapılandırmaya yönelik olan yaratıcı drama çalışmalarında, tiyatro olgusunda olduğu gibi bir başlangıç ve son bölümü olmayabilir. Ama bildiğimiz çocuk oyunlarındaki gibi, belli kuralları ve bu kurallar içindeki sonsuz özgürlükleri içerir. Tıpkı tiyatrodaki olduğu gibi, gruptakiler, belli bir atmosferi ve o andaki oyun oynama yaşantısını paylaşırlar. Grup liderini de bir bakıma tiyatro yönetmenine benzetebiliriz.

Bu etkinlik, yine çocuk oyunlarında olduğu gibi ciddiye alınır. Tiyatroda olduğu gibi oynayarak canlandırılan gerçek olmayan imgelem (hayal) ürünü olarak yaratılanlardır, ilk kez vardılar, dolayısıyla ortaya çıkan şeylerin doğrusu, yanlış yoktur. Sonradan üzerinde tartışıldığında daha iyi yollar olabileceği ortaya çıkarsa, bu yollar yeniden denenebilir. Kısaca dramada "yanlış yapma korkusu" yoktur.

Gruptaki bireyler, kendileri için önceden belirlenmiş genel bir çerçeve içinde kalırlar ancak bu çerçeve içinde birey, kendi yaratıcılığı, önceki yaşantıları ve bilgileri ışığında, deneyimlerinin ve izlenimlerinin rehberliğinde alabildiğine özgürdür. Yine birey canlandırmalar süresince, tiyatrodaki olduğu gibi, tipler, roller ve kişilikler yaratıp bunları deneyebilir. Bu yönüyle drama çalışmaları ne tiyatro yapmaktır ne de oyunculuk (Üstündağ 2002a).

1.1.2 Yaratıcı Dramanın Gelişimi

Yaratıcı drama Türkiye'deki gelişimi içinde, çeşitli adlandırmalar ile ele alınmıştır. 1908'de tarihi temsiller, 1926'daki ilkököl programında temsiller, 1950'lerde dramatik etkinlikler, 1965'de bir eğitim yöntemi, 1968'de dramatize etme, 1980'de eğitimde dramatisasyon ve artık günümüzde yaratıcı drama kavramlarıyla karşılaşmaktayız. Ancak alanda bilimsel araştırmaların yapıldığı, bir disiplin olması yolunda ciddi adımlar atıldığı süreç 1980'lerde başlamıştır. 1985 yılından itibaren uluslararası düzeyde yaratıcı drama seminerleri düzenlenmiş ve buralarda çeşitli üniversitelerin eğitim fakültelerinden akademisyenler, özel önköl yönetici ve öğretmenleri, sosyal hizmetler çalışanları, amatör tiyatrocular bir araya gelmişlerdir. Alan ile ilgilenen tüm bu mesleklerden insanların bir araya gelmesiyle de 1990 yılında Çağdaş Drama Derneği kurulmuş ve özellikle bir eğitim yöntemi olması ile ön plana çıkan yaratıcı dramayı çok sayıda öğretmene tanıtmaya ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın farkına varmasını sağlama adına ciddi adımlar atılmıştır.

1997-1998 öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı ilköğretimin ilk üç yılı için "Bireysel ve Toplu Etkinlikler" adı altında haftada 3 saat olan bir dersi haftalık ders çizelgesine yerleştirmiştir. Bu başlık altında halk oyunları, video-sinema, güzel konuşma ve yazma vb. derslerle birlikte yaratıcı dramanın da adı geçmiştir. Ayrıca ilköğretim ikinci kademe için de "Seçmeli" başlığı altında yaratıcı drama dersine yer verilmiştir. Talim ve Terbiye Kurulu Tebliğler Dergisi'nin 1998 yılı Eylül sayısında Yaratıcı Drama dersinin programını yayınlamıştır. Bu programda yer alan seçmeli

drama dersi 1-2-3 Öğretim Programı: Drama 1: Drama, Dramanın ilkeleri ve Aşamaları, Drama Etkinlik Türleri, Drama Etkinlikleri, Drama 2: Kişilik Özelliklerimiz, Dramada İletişim, Drama Etkinlikleri, Drama 3: Drama Araç ve Gereçlerini Hazırlama ve Ortam Düzenleme, Didaktik Çalışmaları Oyunlaştırma, Drama Oyun Örnekleri, Drama ve Rol Oynama konuları kapsamaktadır.

Dramatizasyondan yaratıcı dramaya geçiş sürecinde Ankara'daki özel ilköğretim okulları da alanın farkına varmış ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın 1997-1998 öğretim yılında tanıdığı dersi, 1980'lerin ikinci yarısında kadrosuz olarak yarım zamanlı çalıştırdıkları öğretmenler ile programlarına almışlardır. 1990'larda ise öğretmenlerini kadrolu olarak görevlendirmeye başlamışlardır. Ancak Ankara'daki toplam özel ilköğretim okulu sayısına bakınca yaratıcı drama dersine yer veren ve kadrolu öğretmen ile çalışanların sayısı önemli bir oran oluşturmamaktadır. Aşağıda bu konuya ayrıntılı olarak değinilecektir (Eğitmen 2002).

1.1.3 Yaratıcı Dramanın Bilişsel ve Duyuşsal Özel Hedefleri

- Bireysel özellikleri tanıyabilme
- Bireysel farklılıkları ayırt edebilme
- Grupla iletişim ve etkileşim kurabilme
- Dikkatini kişi, nesne, durum vd. üzerinde yoğunlaştırabilme
- İletişim ve etkileşim kurmada istekli oluş
- Değişik çalışmalarda güven duygusunu geliştirmeye kararlılık
- Bireysel özellikler ile duyu çalışmaları arasındaki ilişkileri kavrayabilme
- Yaratıcı drama, öğrenme ve duyu çalışmaları arasındaki ilişkileri değerlendirebilme
- Günlük yaşamda duyularını kullanmaya isteklilik
- Yaratıcı dramanın oyunla ilişkilerini yorumlayabilme
- Rol oynama, doğaçlamalar ve grup etkinlikleri arasındaki ilişkiyi kavrayabilme
- Rol oynamalar ve doğaçlamalara katılmaktan zevk alış
- Kuramsal çalışmalar ile atölye çalışmaları arasındaki ilişkileri yorumlayabilme
- Yaratıcı dramayla ilgili bilgi birikimini günlük yaşamında kullanmaya kararlılık

- Anıların (ön bilgilerin, yaşantıların, hazır bulunuşluğun vd.) önemini kavrayabilme
- Anıların yaratıcı drama sürecindeki yerinin farkında oluş
- Empatik iletişim ile yaratıcı drama arasındaki ilişkileri değerlendirebilme
- Günlük yaşamda kendini başkasının yerine koyabilme
- Güncel sorunların çözümünde yaratıcı drarnayı kullanmaya bağlılık
- Yaratıcı dramanın toplumsal boyutunu kavrayabilme
- Toplumsal yaşamdaki gözlem gücünü geliştirebilme
- Gözlem gücünü artırmada sürekli isteklilik
- Yaratıcı drama ile yazınsal türler arasındaki ilişkileri yorumlayabilme
- Kendi yazınsal ürününü oluşturmak için gönüllü oluş (Üstündağ 2002b)

1.1.4 Yaratıcı Dramanın Yararları:

- Öğrenciler rol oynama içinde kendi duygu ve düşüncelerini daha rahat ifade etme imkânı bulabilirler.
- Başkaları ile daha rahat ilişki kurma becerileri geliştirirler.
- Öğrencilerin dinleme ve konuşma becerileri gelişir.
- Tutum ve kavram geliştirmede, sosyal durumları analiz etmede, toplumsal problemlerin çeşitli boyutlarını görüp çözüm geliştirmede, liderlik ve yöneticilik özelliklerini ortaya çıkarmada yararlıdır.
- Öğrencinin yaratıcılığını, hayal gücünü, zihinsel kapasitesini, bağımsız düşünme ve karar verebilmesini geliştirir.
- Duygularını farkına varmasında ve ifade edebilmesinde yardımcı olur.
- İletişim becerilerinin gelişmesinde olumlu katkıları vardır.
- Öğrencileri belli konularda araştırma yapmaya ve işbirliği içinde çalışmaya sevk eder (Önder 2004).

Drama metodu içinde çeşitli teknikler kullanılmaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır:

İnformal drama: Belli karakterleri öğrencilerin hazırlık yapmadan hemen canlandırmaları demektir. Burada bir sınırlandırma yapılmadığı için tamamen öğrenci yaratıcılığına dayanmaktadır. Burada kostüm ve dekor gereksizdir. Meselâ, bir trafik

kazası, bir hastalık, işsizlik v.s. gibi konular hemen canlandırılıp üzerine ders anlatılabilecek konulardır.

Rol oynama (role playing): Burada da, öğrencilerden kendilerine verilen bir rolü oynamaları istenir. Ancak burada öğrenci (kitap, film, ansiklopedi gibi kaynaklardan) belli bir hazırlık yaparak o rol hakkında kendi kendine bir senaryo geliştirir, role daha sağlam bir kişilik kazandırır. Meselâ, uyuşturucu kullanma üzerine bir gösteri yapılacaksa, burada bir dizi ön hazırlığın yapılması gerekmektedir. Gerekirse uyuşturucu kullananlarla da görüşme yapılabilir.

Formal drama: Burada öğrencinin oynayacağı rol tamamen öğretmen kontrolünde ve bir yazılı senaryoya bağlıdır. Oyunda kostüm ve dekor kullanılabilir. Okul temsilleri bu tip drama tekniğine girer.

Kukla: Bütün dünyada çocukların en sevdiği drama türlerinden biri de kuklalardır. Burada kukla, çok değişik teknikler kullanılarak öğrenciler tarafından geliştirilir ve kişi kuklaların arkasına saklanarak söylemek istediği birçok sözü, vermek istediği birçok mesajı buradan verebilir.

Pantomim: Duygu, düşünce ve olayları sözsüz olarak, sadece el, kol, yüz ve beden hareketleriyle anlatma demektir. Yemek yeme, yüz yıkama, trafik v.s. gibi birçok durumlar bu "sözsüz tiyatro" yolu ile de öğrenciye gösterilebilir.

Parmak oyunu: Özellikle okul öncesi ve ilkökul döneminde bazı şiir ve hikâyelerin parmak hareketleri ile dramatizasyonudur. Yarım bırakılmış hikâyeler (Devamı nedir?): Öğrencilere belli bir olay bir yere kadar anlatılır ve ondan sonrasının nasıl devam edebileceği veya etmesi gerektiği öğrencilere sorulur. Öğrenciler de drama yolu ile o hikâyeyi tamamlamaya çalışırlar. Birçok davranış geliştirme ve problem çözme olguları bu teknik içinde rahatlıkla verilebilir (Ergün ve Özdaş 1997).

Rol Değiştirme: Eğitici drama etkinliği sırasında, farklı rolleri oynayan çocukların, rollerini değiştirmeleri; farklı rolleri denemelerini, yaşamalarını sağlayarak, onların öğrenme ve anlama becerilerini zenginleştirebilir.

Paralel Çalışma: Tüm çocuklar aynı anda ikişerli, üçerli, dörderli gruplar halinde ortak bir etkinliği yaparlar. Ortak etkinliği yapan gruplardan her bir, etkinliği kendi tarzında yapabilir. Paralel grupların tıpatıp aynı davranışlarla oynamaları gerekmez. Bu sırada hiçbir izleyici yoktur. Tüm çocuklar gruplar halinde aynı mekanda çalışırlar. Öğretmen ya gruplardan birine dahil olur, yada gruplar arasında dolaşır.

Zihinde Canlandırma: Bazı etkinliklerde, katılan çocuklardan gözlerini kapatarak, öğretmenin verdiği önergeler doğrultusunda belirli görüntüleri zihinlerinde

canlandırmaları istenir. Rahatlama çalışmaları sırasında başvurulan bu teknikle, çocukların konsantre olmaları sağlanır (Önder 2004).

1.1.5 Drama Uygulama Yöntemleri

Üstündağ (2002a) tarafından bildirildiğine göre; San, yaratıcı drama çalışmalarında genellikle beş tür uygulama yöntemi yer aldığını bildirmiştir. Bunlar ısınma ve rahatlama çalışmaları, oynama, doğaçlama, oluşumlar ve değerlendirmedir.

Isınma ve rahatlama çalışmaları: Çeşitli yöntemlerle beş duyuyu kullanma, gözlem yetisini geliştirme, bedensel ve dokunsal çalışmaların yapılması, tanışma, etkileşim kurma, güven ve uyum sağlama gibi özellikleri katılımcıya kazandıran, grup liderinin yönlendiriciliğinde yapılan çalışmalarıdır.

Oyunlar: Belirlenmiş kurallar içinde özgürce oyun ve bu oyunları geliştirme çalışmalarından oluşur. Yaratıcılık ve imgeleme boyutları işin içine girer.

Doğaçlama: Daha az kesin olarak belirlenmiş bir süreç olup saptanan bir konu ya da temadan çıkılır ya da saptanan bir hedefe doğru belli aşamalarla yol alınır. Bireysel ve grupsal yaratıcılığın en çok ön plana çıktığı çalışmalardır.

Oluşum: Bu süreç kimi zaman önceden hiç belirlenmemiş bir çıkış noktasından, kimi zaman da bir nesne, resim, fotoğraf, heykel vb. ile iletişim kurma ile başlar. Sürecin nasıl gelişeceği ve nereye varacağı önceden belirsizdir.

Değerlendirme: Bu aşamaların her birinin ya da bir kaçının ardından tartışma açılması “Ne yaşadınız?”, “Neler hissettiniz?”, “Nerede güçlük çektiniz?” gibi soruların tartışılması ve katılımcılarca yanıtlanması drama çalışmalarının önemli aşamalarındandır. Bu yolla başkalarının davranış biçimleri, duyguları, düşünceleri, deneyimleri ile ilgili bilgi sahibi olmak bireyin kendi yaşamına bilinçli bir biçimde göz atması açısından önemlidir.

1.1.6 Aşamalar, Amaçlar, İçerik

- Isınma Aşaması
 - Amaçlar: Oyuna katılma istekliliğinin artırılması, grubun birbirine ısınması, grubun oyunlara ısınması, grubun dramaya ısınması, grubun rahatlama (top ile oynanan tanışma oyunları)

- İçerik: Adını çeşitli biçimlerde söyleyerek tanışma oyunları, bedeni gevşetme ve rahatlama alıştırmaları, (eşini bul ve ayağını yerden kes oyunu, elma toplama oyunu, ısınmayı sağlayıcı diğer oyunlar)
- Rol Oynama Pantomim Aşaması
 - Amaçlar: Grup içi iletişimin ve etkileşimin sağlanması, imgelemi geliştirilmesi, görme-ışıtme-dokunma vb. duyuları geliştirilmesi, pantomim yoluyla ifade becerisini geliştirilmesi
 - İçerik: Eşinin elini bul oyunu, kör tavuk oyunu, çeşitli seslerle ilgili çağrışımlar yaptırma, ikili heykel olma oyunları, eşine heykel formu verme, gözleri kapalı olarak eşinin heykel formunu tanıma ve aynısını, canlandırabilme oyunları, pantomim yaparak çeşitli eylemleri canlandırma, atasözlerini canlandırma
- Doğaçlama Aşaması
 - Amaçlar: Dramada doğaçlama yapabilmesi, doğaçlama yoluyla yeni durumlar yaratabilmesi, oyun yoluyla kendini ifade edebilmesi, doğaçlamaya katılmada istekliliğinin artması, doğaçlama yapmaktan zevk alması, eğlenmesi, yaratıcı düşünebilmesi, hazır bir yapıttan yola çıkarak doğaçlama yapabilmesi, kendi uydurdukları öykülerden doğaçlama kurma, durumlar yaratma, canlandırma yetilerini geliştirilmesi
 - İçerik: Masal, öykü, şiir, yöresel öyküler, bir tablo, bir fotoğraf, bir heykel, bir gazete haberi ya da bir ders konusundan yola çıkarak doğaçlama kurmak, durumlar yaratma, canlandırma, doğaçlama öncesinde konu hakkında liderin bilgilendirmesi, çocukların uydurduğu öykülerden doğaçlamalar yapma, öykünün tamamını yada bir kesitini oynama
- Değerlendirme Aşaması
 - Amaçlar: Çocukların dramayı değerlendirme yetisinin geliştirilmesi, etkileşimi sağlaması, paylaşımında bulunması, yapıcı, olumlu eleştiriyi yapabilmesi, drama çalışmasından, olumlu duygularla ayrılma, yaşantılarını ifade edebilmesi
 - İçerik: Doğaçlamaları canlandırdıktan sonra tartışma, değerlendirme, gerekirse yeniden oynama, duygu ve düşüncelerin olumlu biçimde ifade edilmesi, paylaşılması, olumlu duygularla, drama çalışmasından ayrılma (Okvuran 2001).

Birbirine geçmiş, fakat aralarında büyük farklılıkların ve benzerliklerin bulunduğu iki kavramı da açıklamak gerekir:

- Drama ve oyun
 - Dramada belli eğitsel, sanatsal v.b. hedef ve amaçlar vardır ve bunlar lider ya da öğretmen tarafından belirlenir. Oyunda çoğunlukla belli bir amaç olmayabilir.
 - Drama bir grup yaşantısıdır. Oyun tek başına da oynanabilir.
 - Dramada çok kesin kurallar yoktur. Kurallar esnektir. Katılımcıların kendilerinden bir şeyler katmalarına izin verilir. Ödül veya yanlış yapma söz konusu değildir. Oyunlarda en basitten karmaşığa kadar birtakım kurallar vardır. Kurallara uymayanlar oyun dışında bırakılabilir.
 - Dramanın bir başlangıç ve sonuç bölümü olmayabilir. O anda yaratılır. Ortaya çıkan ürün ilk kez oluşur. Oyunda bir başlangıç ve sonuç vardır. Çoğunlukla bir başarı söz konusudur.
 - Dramada doğru–yanlış, güzel–çirkin v.b. yoktur. Sonuç değil, süreç önemlidir. Oyunlarda çoğunlukla sonuç önemlidir.
 - Dramada bir lider (öğretmen) vardır. Lider grubun kendini keşfetmesine, geliştirmesine, kendini ortaya koymasına rehberlik eder. Oyunda yönlendirici yoktur. Bu görevi daha çok oyuncuların biri üstlenir.
 - Eğitsel dramada, hiçbir zaman, bir şeyi olduğu gibi kabul etme, öykünme söz konusu değildir. Çocuk oyunlarında öykünme vardır.
 - Dramada tekrar vardır. Ancak yapısal anlamda farklılaşma yoktur.
 - Dramada estetik kaygı belirgindir. Bunun için sürecin içinde ve sonunda estetik biçimlere ulaşılabilir. Oyunda estetik kaygıdan çok, rahatlama, enerji boşalımı gibi öğeler yer alır.
 - Drama sürecinde gözden geçirme ve tartışma yer alır. Oyunda ise bu öğeler yer almaz.
 - Drama ve oyunun ortak özelliği ise belli kurallar içinde sonsuz özgürlükler içermeleridir (Tuluk 2004).

1.1.7 Drama Araç ve Gereçleri

Araç-gereç ve materyaller, dramanın rol oynama, doğaçlama vb. tekniklerinde konsantrasyon, yani bireyin odaklaşmasını kolaylaştıran bir ortam sağlar. Olması şart

değildir, fakat yerinde kullanıldığında yararlı işlev üstlenir ve her türlü araç-gereç drama etkinliğinde kullanılabilir (Tuluk 2004).

1.1.8 Yaratıcı Dramanın Hedefleri

Üstündağ (2002a) tarafından bildirildiğine göre; Adıgüzel, günümüz eğitim sistemi içinde yaratıcı dramanın hedeflerinden bir bölümü şöyle sıralanabildiğini belirtmiştir;

- Yaratıcılık ve estetik gelişimi sağlama
- Eleştirel düşünme yeteneği kazandırma
- Sosyal gelişim ve birlikte çalışma alışkanlığı kazandırma
- Kendine güven duyma ve karar verme becerileri kazanma
- Dil ve iletişim becerileri kazanma
- İmgelem gücünü, duygularını ve düşüncelerini geliştirme.

1.1.9 Yaratıcı Dramanın İçeriği

Yaratıcı drama çalışmaları, sanat eğitimi alanı başta olmak üzere eğitim bilimlerinin tüm ana bilim dallarından yararlanır. Fotoğraftan müziğe, heykelden şiire, öyküye, kitle iletişim araçlarının eğitim açısından etkilerinden resme, eğitimin psikolojik temellerinden sosyolojiye olduğu gibi pek çok alandan kendine içerik oluşturabilir ve yukarıda sayılan yöntemler ile yine sayılan hedefleri gerçekleştirmeye çalışır (Üstündağ 2002a).

Temelde fen etkinlikleri üçe ayrılır:

Öğretmenin planladığı fen etkinlikleri: Öğretmen gerçekleştirdiği yada başlattığı fen etkinliğini özenli ve ayrıntılı bir biçimde planlar. Bu planlamaya uygun bir biçimde sınıfın fen köşesine gerekli araç ve gereçleri koyar ya da çocuklarda belirli fen konusuna merak uyandırarak onların gerekli soruları sormalarını sağlar. Bu aşamaları yaşayan çocuk artık kavramları öğrenebilir. Kavramları öğrenen çocuk, bulguları ve kavramları arkadaşlarıyla paylaşarak iletişim becerilerini geliştirir. Çocuk bilgilerini arkadaşlarıyla paylaşırken, bilimsel tutum için gerekli çok seçenekli düşünmeyi ve yeterince esnek olmayı öğrenir, tek yönlü ve katı tutumlardan uzaklaşır, bilgilerini açıklığa kavuşturur, netleştirir.

Fen bilgilerinin çocuk tarafından diğer bilgilerle bütünleştirildiği etkinlikler: Fen bilgilerinin çocuk tarafından diğer bilgilerle bütünleştirilmesi bir başka fen etkinliğidir. Bu etkinliklerde öğretmen ön plana geçer. Çocuğa edindiği bilgi ve

kavramları benzer olaylara genellemesini ve varılan sonuçların çocuğun yaşamındaki olaylarla bağlantısını öğretir. Fen etkinlikleri bu aşamalarla gerçekleştirildiğinde, çocuğun nesne ve insanlara duyarlılığını artırır. Çocuğun çevresi üzerine belirli bir denetim kurmasını sağlar, böylece çevresel beklentileri öğretir. Çocuğu bilinçlendirerek bilgilerinin yapıcı bir biçimde kullanılmasına zemin hazırlar, onu yıkıcılıktan ve pasiflikten kurtarır.

Anlık Etkinlikler: Çocuğun günlük yaşamda her an karşılaşabileceği fen ve doğaya ilişkin sorunlar ve bu sorunlara bulduğu çözümler, anlık etkinlikler grubuna girer. Burada öğretmenin duyarlılığı ve çocukla birlikteliği önemlidir (Gönen ve Dalkılıç 2003).

1.1.10 Eğitimde Drama Programının Planlanması

Drama iyi bir organizasyon ister. İyi bir drama programı hazırlandığından emin olmak için de bazı kriterlerin göz önünde tutulması gerekir. Bu kriterler:

1. Tema seçimi: Çocukların ne öğrenmesi isteniyor? Örneğin, işbirliği, para.
2. Çevre düzenlemesi: Öğrenme en iyi hangi ortamda gerçekleştirilebilir? Örneğin, müze, süper market.
3. Çocukların rol seçimi: Çocuklar kim olacaklar? Çocuklar deneyim kazandıkça çok çeşitli roller seçebilirler. Örneğin, müşteri, doktor.
4. Öğretmenin rol seçimi: Kim olacağım? Öğretmen olarak kalıp dramayı dışarıdan da yönlendirmek mümkündür, ancak drama içinde de yer alabilir.
5. Çerçevenin belirlenmesi: Bu, dramadaki rollerin hangi bakış açısından ele alınacağını belirler, konsantrasyonu artırır ve konunun dağılmasını önler.
6. Odak noktası seçimi: Drama hakkında çözülecek problem nedir? Örneğin, müzedeki heykelin kaybolması.
7. Eylem seçimi: Çocuklar ne yapacaklar? Örneğin, malları raflara yerleştirecekler.
8. Püf noktası ne olacak: Başlangıçta çocuğun dikkatini konuya çekebilmek için ne kullanacağı. Bu işi, herhangi bir şekilde öğretmen yapabileceği gibi, bir mektup, bir kumaş parçası, bir resim, bir heykel aracılığı ile de yapılabilir (Gönen ve Dalkılıç 2003).

1.1.11 Eğitimde Drama Öğretmenin Dikkat Etmesi Gereken Özellikler

Öğretmen yada grup lideri daima iyi bir gözlemci olmalıdır. Cliff, Weiner ve Wilsona göre;

1. Öncelikle eğitimci neyi gözlemlemek istediğini belirlemeli, ancak olağandışı bir davranışa karşı da duyarlı olmalıdır.
2. Davranışı anlamlı kılabilecek kadar çok davranış gözlemlemeli ve kaydetmelidir.
3. Olayı gözlemden mümkün olduğu kadar kısa bir süre sonra kaydetmelidir.
4. Her anekdotu, tek bir olayın kısa tanımlaması ile sınırlamalıdır.
5. Olayın tanımını yaparken objektif olmalı ve bireysel yorumunu katmamalıdır.
6. Hem olumlu hem de olumsuz olayları kaydetmelidir.
7. Öğrencinin tipik davranışı hakkında karar vermeden önce çok sayıda anekdot toplamalıdır (Gönen ve Dalkılıç 2003).

1.1.12 Drama Ortamının Seçimi ve Yardımcı Araç Gereç Kullanımı

Dramanın oynanacağı ortamın nasıl olması gerektiği önemli bir konudur ve eğitici dramaya özel bir anlam katar. Okuldaki birçok eğitim amacı için, olağan sınıf ya da çalışma odası en uygun ortam olarak görülebilir. Ancak bazı durumlarda farklı ortamlarda çalışmak tercih edilebilir. Eğitici drama etkinliğinin yapılacağı ortam, sembolik ya da gerçek olabilir.

Sembolik Ortam: Grubun olağan çalışma odasında drama oynanması durumunda, sembolik bir ortamda çalışıldığı söylenebilir. Sembolik ortamın yararı, o ortamın farklı olanaklarının ve alternatif kullanım yollarının incelenmesi ve gündelik olarak kullanılan bir ortama, çocuklar tarafından farklı anlamlar yüklenebilmesidir. Böylelikle o ortam sıkıcı ve monoton bir çalışma ortamı olmaktan da uzaklaşmış olur.

Gerçek Ortam: Drama oyununun yapısı ve anlamının, içinde geçtiği atmosferle daha doğrudan ilişkili olduğu yerde oynanması durumu, gerçek ortamda oynanma olarak adlandırılabilir. Bu tip ortamın yararı, drama oyununun ilişkili olduğu gerçek ortamda daha çok anlam kazanarak daha iyi anlaşılması olabilir. Ayrıca dramaya katılım daha yüksek bir güdülenme ile gerçekleşebilir ve bilgi-gerçek ortam ilişkisi nedeniyle daha kolay genellenme olasılığı da artabilir.

Eğitici dramada yardımcı araç gereç kullanımına gelince, yöntemin özüne ve yapısına uygun olan, mümkün olduğunca az aksesuar kullanılmasıdır. Eğitici drama uygulayan öğretmen, eğitici drama için tiyatrodaki gibi kostüm kullanmaya gerek olmadığını bilmelidir. Çocuğu birçok yönden geliştirecek olan, kendi sembolleştirme ve taklit edebilme çabasıdır. Bununla beraber, herhangi bir drama oyununda, oyuna renk katma açısından, ama sembolik olarak kullanmak koşulu ile bir, iki nesne kullanılabilir.

Ayrıca çocuklar drama oyununda oynayacakları bazı aksesuarları, basitçe kendiler de hazırlayabilirler (Önder 2004).

1.1.13 Drama Öğretmenlerinin Karşılaşabileceği Sorunlar

Drama öğretmenleri, katılımcılardan kaynaklan şu sorunları yaşamaktadırlar:

1. Sınıfların çok kalabalık olması
2. Öğrencilerin ısınma oyunlarının bitmemesini istemeleri, daha fazla oyun oynama talepleri, dersi sadece oyun dersi olarak görmeleri
3. Küçük yaş gruplarında bazı drama tekniklerinin uygulanamaması
4. Bu ders sonucunda not almayacaklarını bildiklerinden araştırmalara, ödevlere gerekli önemi vermemeleri, zamanında derse katılmama, yeterince ilgi göstermeme, kız öğrencilerin rahat kıyafet giy(e)memeleri, derse düzenli katılmama
5. Drama dersinin sadece eğlence işlevine odaklanmaları
6. Kendilerini tam olarak ve değişik yollarla ifade edememeleri, yanlış bir şey söylemekten korkma alışkanlığının bu derslerde de devam etmesi
7. Bakış açılarının dar olması ve bu nedenle belli kalıplarla düşünmeleri, toplumsal problemleri çözmede yeterli alternatifleri üretememeleri
8. Yaş gruplarının düzensiz olmasının, grup uyumunun oluşması ve devamını olumsuz yönde etkilemesi
9. İçine kapanık çocukların doğaçlama yapmak istememeleri
10. Paylaşmayı bilmeyen, hiperaktif, aşırı içine kapanık, sürekli ön planda olma gibi özelliklere sahip çocukların drama süreçlerini yavaşlatmaları ve süreci engellemeleri

Drama öğretmenleri, sınıftan kaynaklanan şu sorunları yaşamaktadırlar:

1. Drama derslerini yürütmek için ayrı, bağımsız bir mekanın olmaması
2. Drama için ayrılmış mekanların ise küçük, dar ya da drama çalışmaları yapmaya elverişli olmaması

3. Sınıf ortamlarında dersin yapılması ve sınıf içi malzemelerin olmasının dikkat dağılmasına yol açması, sınıfta sabit sıraların bulunması ya da sıraları sabit olmasa bile ısınma oyunlarının yeterli yapılamaması, her defasında sıraların ya dışarıya çıkarılması ya da sınıf içinde düzenlemesi zorunluluğunun motivasyon eksikliğine yol açması

4. Zeminin daha çok beton olması, ahşap, parke, halı ya da mindersiz olması ve bu nedenle yer çalışmalarının hemen hemen yapılmaması

Drama öğretmenleri drama alanı ile ilgili yeterli eğitimin olup olmamasından kaynaklanan şu sorunları yaşamaktadırlar:

1. Drama öğretmeni yetiştiren bir lisans programının olmaması
2. Drama öğretmeni olarak görülmemek, "Usta Öğretici" statüsünde çalışmak
3. Alan ile ilgili kuramsal bilgi eksikliği
4. Drama programı oluşturmanın güçlüğü
5. Hizmet içi eğitim programlarının olmaması
6. Özellikle okulöncesi alanda drama tekniklerini uygulamada sorunlar
7. Dramayı yaşama, başarıyla uygulayamama
8. Sahne beklentileri, gösteri amaçlı çalışmalarda gerekli tiyatro alanı ile teknik bilgisizlik.

Yaratıcı Drama derslerinde drama öğretmenlerinin diğer meslektaşlarından kaynaklanan sorunları nelerdir?

1. İletişim eksikliği, yapılanların paylaşılmaması
2. Drama dersini önemsememeleri, bir ders olarak kabul etmemeleri ya da sadece bir oyun etkinliği olarak algılamaları
3. Ortak projelerin yapılamaması
4. Sorunlu öğrencilerin problemlerini çözme dersi olarak görmeleri
5. Gösteri amaçlı, sadece bir kültürel etkinlik olarak algılamaları
6. Öğrencilerle ortak çalışmalarda öğretmenlerin çocuklardan daha çok odak noktası olması isteklerinin çocukların katılımı ve ifadelerini olumsuz yönde etkilemesi.

Drama öğretmenleri, drama derslerinde araç gereçlerin sağlanması ve uygulanmasından kaynaklanan şu sorunları yaşamaktadırlar:

1. Drama mekanlarında gerekli araç gerecin bulunmaması
2. Araç gereçlerin liderler tarafından sağlanması
3. Araç gereçlerin veli ya da öğrenciler tarafından sağlanması
4. Araç gereçlerin başka kullanımlar için saklanabilmesi için elverişli ortamların olmaması
5. Araç gereçlerin okul yönetimi tarafından sağlanmasında isteksizlik ya da desteksizlik.

Drama öğretmenleri, alan ile ilgili yayınlara ulaşma ve yararlanmadan kaynaklanan şu sorunları yaşamaktadırlar:

1. Yeterince Türkçe yayının olmaması
2. Alanda yetersiz olan kişilerin kitap yazmaları, aynı kişilerin katıldığı seminerlerden, bildirilerden kopya ederek kitap yazmaları
3. Alan uzmanlarının hala yayın yapmaması
4. Yabancı dildeki yayınlara ulaşamama
5. Daha fazla oyunlara, uygulamalara yer verilmemesi
6. Mevcut kaynakların çoğunun aynı olması
7. Alan ile ilgili süreli yayınların olmaması
8. Ulusal kültüre yönelik proje, uygulamaların fazla yapılmaması, yapılanların yayınlanmaması.

Drama öğretmenleri, alan ile ilgili uzmanlarla iletişimden, drama eğitimi yapan akademik kuruluşlardan kaynaklanan şu sorunları yaşamaktadırlar:

1. İletişimsizlik, koordinasyon eksikliği
2. Drama uygulamalarının sürekli aynı isimler tarafından yapılması
3. Bazı liderlere önyargı ile yaklaşılması, fazla fırsat verilmemesi
4. Ortak çalışmaların yapılmaması, bilgilerin, programların gizli tutulması, paylaşımın olmaması
5. Çağdaş Drama Derneği'nin liderlere yönelik doğrudan eğitim, etkinlikler yapmaması
6. Çağdaş Drama Derneği'nin liderlerin yetiştirdikten sonra denetim yapmaması
7. Drama eğitimi veren akademik kuruluşların azlığı, drama öğretmeni yetiştiren bir lisans programının olmaması

8. Alan ile ilgili yeterli eğitimi almamış kişilerin drama öğretmenliği/liderliği yapması ve yaptıkları yanlışların diğer liderleri olumsuz etkilemesi.

Drama öğretmenleri, drama derslerinde okul idaresinden kaynaklanan şu sorunları yaşamaktadırlar:

1. Dramayı bir ders olarak görmemeleri ve önemsememeleri
2. Dramayı daha çok bir oyun, bir boş zaman etkinliği olarak değerlendirmeleri
3. Tiyatro ile karıştırıp mutlaka bir gösteri beklemeleri, okuma bayramı gibi özel günlerde yoğun gösteri talepleri
4. Drama dersinin eğitimdeki önemini kavrayamamış olmaları, drama dersinin "olsa da olmasa da olur" anlayışının yoğun olması
5. Gerekli araç gereçleri sağlamadaki ilgisizlikleri
6. Bürokratik işlemlerin ön plana çıkarılması, sorunların çözülmemesi.

Drama öğretmenleri, drama alanı ile doğrudan ilgili demokratik kitle örgütlerinden kaynaklanan şu sorunları yaşamaktadırlar:

1. Özellikle Çağdaş Drama Derneği'nin liderlik yapan üyeleri ile iletişimsizliği, etkinliklerini duyuramama
2. Yayın ve bülten eksikliği
3. Alanla ilgili fazla sivil toplum örgütünün olmaması
4. Lider yetiştirme programının geliştirilmemesi, seçici davranılmaması
5. Yetiştirilen ve drama derslerini yürüten drama öğretmenleri/liderlerini kontrol eden, denetleyen bir birimin oluşturulmaması
6. Drama kirliliğinin önlenmesi için sistemli çalışmaların yapılmaması

Drama öğretmenleri, drama derslerinde velilerden kaynaklanan şu sorunları yaşamaktadırlar:

1. Drama dersinin bir tiyatro dersi olduğunu düşünmeleri, mutlaka bir gösteri beklemeleri
2. Drama alanını, dersini velilerin bilmemeleri nedeniyle gerekli önemi vermemeleri
3. Drama dersinin çocukların hemen her konudaki problemlerini çözmeye sihirli bir değnek olarak kullanılmasını algılamaları
4. Çocuklara neler sağladığını, yeterli olarak kavrayamamaları (Adıgüzel 2002).

1.2 Problem Cümlesi

İlköğretim 7. sınıf fen bilgisi öğretiminde geleneksel yöntem ile yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısına ve fen bilgisi dersine yönelik tutumuna etkisi var mıdır?

1.2.1 Alt Problemler

1. Yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunun fen bilgisi ünite başarı testlerinin ön-test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. Yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunun fen bilgisi ünite başarı testlerinin son-test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

3. Geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunun fen bilgisi ünite başarı testinin ön-test ile son-test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

4. Yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubunun fen bilgisi ünite başarı testinin ön-test ve son-test puanları arasında anlamlı bir fark mıdır?

5. Yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunun Fen Bilgisi tutum ön-test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

6. Yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunun Fen Bilgisi tutum son-test puanları arasında anlamlı fark var mıdır?

7. Geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunun Fen Bilgisi tutum ön-test ile son-test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

8. Yaratıcı drama yöntemin uygulandığı deney grubunun Fen Bilgisi tutum ön-test ile son-test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.3 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim 7. sınıf fen bilgisi öğretiminde geleneksel yöntem ile yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısına ve fen bilgisi dersine yönelik tutumuna etkisini incelemektir.

1.4 Araştırmanın Önemi

İlköğretim, çocuğun gelecek tasarımı ile ilgili düşüncelerinin şekillenmeye başladığı, kişiliğine egemen olacak motiflerin işlendiği bir dönemdir. Üzerinde titizlikle durulması gereken bu dönem, her nasılsa ülkemizde gereğince değerlendirilememektedir. Ezberci eğitim sisteminin yaygın kullanımı, farklı kişilikteki çocukların aynı kalıba sokulmak istenmesi ve buna eklenen öğretmen yetersizliği ilköğretimde alınması gereken ürünleri büyük oranda heba etmektedir. Ancak her şeye karşın çocukların en iyi biçimde yetiştirilmeleri ve yaratıcılıklarının ortaya çıkarılması, uygulamada da amaç olmalıdır (Göktaş 2002). Eğitim sisteminde geleneksel öğrenme yöntemiyle bilgi yüklemenin yaygın olması ve bilgiyi yoklayan standart testlerin çokça kullanımı öğrenci yeterliklerinin üst düzeylere çıkmasına ket vurmaktadır. İlköğretimde drama dersleriyle iletişim becerileri geliştirilen öğrenciler, öğretmen-öğrenci ilişkilerini de sağlıklı bir temele oturabilirler. Bu bağlamda, fen bilgisi öğretmenlerinin ilköğretim fen bilgisi öğretiminde drama yöntemini kullanmaları, geleneksel yöntemlere bir alternatif olması bakımından önemlidir. Bu çalışma yaratıcı drama yönteminin fen bilgisi öğretiminde öğrenci başarısı ve öğrencilerin fene yönelik tutumlarında etkilili olup olmadığını anlamak açısından önem arz etmektedir.

1.5 Hipotezler:

Araştırmanın problem ve alt problemlerine dayalı olarak belirlenen istatistiksel hipotezler (H_0) ve araştırma hipotezleri (H_1) aşağıda belirtilmiştir.

İstatistiksel Hipotezler;

1. Yaratıcı drama ve geleneksel yöntemlerinin ilköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin, fen bilgisi dersindeki başarıları üzerinde önemli farklılıklar yoktur.
2. Yaratıcı drama ve geleneksel yöntemlerinin uygulandığı ilköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin, fen bilgisi dersine yönelik tutumları arasında önemli farklılıklar yoktur.

Araştırma Hipotezleri;

1. Yaratıcı drama ve geleneksel yöntemlerinin ilköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin, fen bilgisi dersindeki başarıları üzerinde önemli farklılıklar vardır.
2. Yaratıcı drama ve geleneksel yöntemlerinin ilköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin, fen bilgisi dersine yönelik tutumları arasında önemli farklılıklar vardır.

1.6 Sayıtlar

1. Belirlenen örneklem evreni temsil etmektedir.
2. Fen bilgisi dersinde uygulama süresince kullanılan etkinlikler yeterlidir.
3. Öğrenciler fen bilgisi ünite başarı testi ve fen bilgisi dersine yönelik tutum ölçeğine samimi ve yansız cevaplar vermişlerdir.
4. Yaratıcı drama yöntemini uygulayan öğretmen işlenen konu alan bilgisine ve drama yöntemini uygulama bilgisine hakimdir.

1.7 Sınırlılıklar

1. Araştırma, 2005-2006 öğretim yılı ile sınırlıdır.
2. Araştırma, Denizli Okul Yaptırma ve Yaşatma Derneği İlköğretim Okulu ile bu okulda 7. sınıfta okuyan 22 kontrol, 23 deney grubu öğrencisi ile sınırlıdır.
3. Araştırma, 7. Sınıf fen bilgisi dersindeki “Tüm Canlılarla Ortak Yuvamız Mavi Gezegenimizi Tanıyalım ve Koruyalım” ünitesi ile sınırlıdır.
4. Araştırma süresi 3 hafta ve 8 ders saati ile sınırlıdır.
5. Araştırma yaratıcı drama yöntemiyle sınırlıdır.

2. KURAMSAL BİLGİLER VE LİTERATÜR TARAMASI

2.1 Yurt İçinde Yapılan İlgili Araştırmalar

Koç ve Dikici (2003) tarafından yapılan “Eğitimde Dramanın Bir Yöntem Olarak Kullanılması” adlı çalışmada eğitimde drama kavramı kuramsal bir şekilde açıklanmaya çalışılmış ve bir kavramın, bir ders konusunun, bir metnin daha iyi kılınması, bireyce ve grupça daha iyi özümseyip içsel yaşantıya dönüşmesi, gözden geçirilerek üzerinde düşünülerek dışa vurulması olarak tanımlanmıştır. Eğitimde drama yönteminin kullanılmasının önemini, bir iletişim yöntemi toplum yaşamına uyum sağlamada önemli bir rolü olması ve çocuğun yakın çevresindeki olayları somut şekilde yaşantıya dönüştürebilmesi ve öğrendiği bir çok şeyi uygulama fırsatı bulmasına katkıda bulunduğu vurgulanmıştır . Ayrıca “eğitimci öğrenciye ne öğretmek?” istiyor sorusu da geniş bir şekilde cevaplandırılmıştır.

Yeğen (2003) “Yaratıcı Drama” adlı çalışmasında eğitimde drama kavramının tanımını yapmakta ve özelliklerini açıklamaktadır. Ayrıca yaratıcı dramanın boyutları, hedefleri, içeriği ve yöntemleri üzerinde durulmuştur. Çalışmada duyu, dokunma çalışmaları, heykel ve form oluşturma konusuyla ilgili drama ders planı örneği sunulmuştur. Bu drama örneği 150 dakikalık bir oturumluk drama dersi için oluşturulmuş ve 18 yaş üstündeki 20 kişi üzerinde uygulanmıştır. Belirlenmiş olan hedeflere uygun olarak içerik hazırlanmış ve ısınma, oyun, doğaçlama, oluşum ve değerlendirme aşamaları ayrıntılı bir şekilde planlanmıştır.

Özsoy (2003) “İlköğretim Matematik Derslerinde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması” adlı çalışmasında uygun yöntemler kullanarak öğrencilere matematik dersini sevdirmek ve matematiği öğrencinin isteyerek girdiği bir ders haline getirmeyi amaçlamıştır. Bunun için ilköğretim sekizinci sınıf “Dik Prizmanın Özellikleri ve Hacimleri” konusunun öğretiminde yaratıcı drama yöntemi uygulanmış ve öğrenci başarısına etkisi incelenmiştir. Bu çalışma Balıkesir ili merkez Karesi İlköğretim sekizinci sınıftaki 60 öğrenciye uygulanmıştır. Sonuçta öğrenciyi öğrenme sürecinde aktif kılan, fikirlerini ortaya koymasını sağlayan problemleri kendi kendilerine ya da

grupla çözmeyi teşvik eden, bağımsız öğrenen bireyler yetişmesini sağlayan yaratıcı dramanın öğrenci başarısını olumlu yönde etkilediği görülmüş ve yeni yaklaşımlar arasında yer alan bir öğretim yöntemi olarak tek başına ya da diğer yöntemlerle birlikte matematik öğretiminde kullanılabileceği belirtilmiştir. Ayrıca öğrencilerin çalışma sonunda görüşleri alınmış ve şimdiye kadar matematik derslerinde böyle oyun oynamadıkları, hem öğrenip hem eğlendikleri saptanmıştır.

Kıvrak (2001) tarafından yapılan “Polis Amirinin Eğitiminde Yaratıcı Drama” adlı araştırmasında polis amirliği eğitiminin toplum açısından önemi vurgulanarak polis amirliği eğitiminde alternatif öğretim yöntemlerinin kullanımı üzerinde incelemeler yapılmıştır. Polis Akademisinde 2000-2001 eğitim öğretim yılında, 3. sınıflara eğitimi verilen Yaratıcı Drama dersinin etkinliği ve verimliliğini ölçmek için 17 sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Anket sorularına verilen cevaplar tek tek değerlendirilmiş ve anket sonuçlarına göre polis eğitiminde yaratıcı dramanın son derece önemli ve vazgeçilemeyecek bir yere sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Okvuran (2003) “Drama Öğretmeninin Yeterlilikleri” adlı çalışmasında drama öğretmenin sahip olması gereken yeterlilikler ve beceriler incelenmektedir. Ayrıca dramanın tanımı, başlıca özellikleri, ilköğretim ve lise öğrencilerinin drama eğitimi ile kazanacakları davranışları ayrı ayrı incelenmiştir. Sonuç olarak drama öğretmeni drama literatürü ve drama tarihi bilgisine, drama deneyimine, edebiyat bilgisine, olumlu bir atmosfer yaratabilme becerisine, doğaçlamayı manipüle etme v.b. pek çok yeterliliğe ve beceriye sahip olmasının gerektiği ifade edilmiştir.

Duatepe ve Ubuz (2003) tarafından yapılan “Drama Temelli Geometri Ders Planlarının Geliştirilmesi ve Uygulanması” adlı çalışmada 7. sınıf geometri konularının öğretilmesi ve öğrenilmesinde dramanın kullanılmasını amaçlayan ders planlarının geliştirilmesi ve uygulanması örnekler verilerek sunulmaktadır. Çalışmada öncelikle öğrencilerin düzlemde bir noktadan eşit uzaklıktaki noktaların oluşturduğu şekli keşfetmesi, çemberin düzlemde ayırdığı bölgeleri ayırt etmesi, bir çemberin iç ve dış bölgelerinde verilen noktaların merkeze olan uzaklıklarıyla yarıçapı karşılaştırması ve çember ile daireyi ilişkilendirebilmesi hedeflenerek giriş, gelişme ve sonlandırma etkinliklerinden oluşan ders planı hazırlanmıştır. Çalışma 2002-2003 ders yılı ikinci döneminde, bir devlet okulunda bulunan 3 yedinci sınıftan oluşan toplam 102 öğrenciye uygulanmıştır. İki sınıfta drama, bir sınıfta düz anlatım yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca geometri ve matematik tutum ölçeği ile geometrik düşünme testi uygulanmış, uygulamanın bitiminde drama grubundan 13, düz anlatım grubundan 5 öğrenci ile

birebir görüşme yapılmış, uygulama süresinin bitmesinden 4 ay sonra daha önce uygulanan eriş testleri kalıcılığı belirlemek üzere tekrar uygulanmıştır. Yapılan istatistiksel analiz sonuçlarına göre, drama ile geometri öğrenen grubun lehine olmak üzere açılar ve çokgenler; ve çember, daire ve silindir konularındaki eriş ve kalıcılık testlerinden, Van Hiele geometrik düşünme testinden, matematik ve geometri tutum ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmüştür. Bu bulguları yapılan yüz yüze görüşmelerde desteklemektedir.

Gürol (2003) tarafından yapılan “Okul Öncesi Öğretmenleri ile Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Eğitiminde Dramanın Uygulanmasına İlişkin Görüşleri” adlı araştırmada okul öncesinde, eğitimde dramanın uygulanmasına ilişkin hizmet içi eğitime katılan okul öncesi öğretmenlerinin, okul öncesi öğretmenliği programında öğrenim gören öğretmen adaylarının ve bu programda görev yapan öğretim elemanlarının görüşleri ve karşılaştıkları sorunlar ele alınmıştır. Çalışmada Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1998-2001 yılları arasında düzenlenen ve drama ağırlıklı olan hizmet içi kurslarına katılan 377 öğretmenin, eğitim fakültelerinin okulöncesi öğretmenliği programının son sınıfında öğrenim gören 514 öğrencinin ve eğitim fakültelerinin okulöncesi ile sınıf öğretmenliği programlarında görev yapan ve drama derslerine giren 22 öğretim elemanlarının ankete verdiklere cevaplara yer verilmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin çoğunluğu, drama dersini verecek öğretmenlerin eğitim fakültelerine drama dersinin konarak ve hizmet içi eğitim verilerek yetiştirilmesini, öğretmen adaylarının tamamına yakını drama dersinin programda bulunmasını, öğretim elemanlarının tamamı drama dersinin programda bulunmasını ve zorunlu olmasını istemişlerdir.

Öztürk (2000) tarafından yapılan “Yaratıcı Drama Uygulamalarında Güncel Sorunlar” adlı çalışmada düzenleyici ve uygulayıcı konumundaki kurumlardan, ders izlencelerinden, drama öğretmenin niteliğinden ve katılımcılardan kaynaklanan sorunlara ayrı ayrı yer verilmiştir. Sonuç olarak konuyla ilgili resmi kurumlar ve özel kuruluşlar, drama öğretmeni yetiştirme izlencelerini oluşturup yaygınlaştırılmalı, bu alanda ders veren özel kuruluş ve dernekler tanınmalı, ders izlenceleri üretime yönelik olması sağlanmalı, drama öğretmenleri sürekli kendilerini yenilemeli, yaratıcı drama çalışmalarına katılanlar, bugüne değin süregelen bireysel ve toplumsal sorunlarından

arınma yerine, drama yoluyla onlarla nasıl baş edebileceğine ilişkin çözümler üretmeli gibi öneriler sıralanmıştır.

Akfirat (2002) tarafından yapılan “Engelli Çocuklar İçin Drama Lideri Farklılıklar Yaratabilir - İlköğretimde Engelli Çocuklarla Yaratıcı Drama” adlı bildirisinde yaratıcı dramanın kullanıldığı değişik alanlar, yaratıcı drama çalışmalarının engelli çocuklara sağlayacağı yararlar, ilköğretim çağındaki zihinsel, ortopedik, işitme engellilerin, otistik çocukların, dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu olanların bazı özellikleri ve yaptıkları drama çalışmaları ile ilköğretim çağındaki engelli çocuklar için drama sürecinin hazırlanmasında dikkat edilecek bazı noktalara yer verilmiştir. Sonuç olarak engelli çocuklarla yaratıcı drama çalışmalarında; küçük gruplarla çalışma, uygun materyal seçimi, oyunlar ve kuralların en basite indirgenmesi, sürecin ve atmosferin iyi kurgulanması, adım adım ve yavaş yavaş ilerleme, amaca uygun drama sürecinin hazırlanması gibi noktalara dikkat edilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Güzel (2001) tarafından yapılan “ İlköğretim 6. Sınıf Fen Bilgisi Dersinde Dramatizasyon Yönteminin Başarıya Etkisi” adlı araştırmada ilköğretim 6.sınıf fen bilgisi dersinde dramatizasyon yönteminin kullanımının bu dersteki akademik başarıya, öğrencilerin fen bilgisi dersine karşı tutumlarına ve hatırlamaya etkisinin olup olmadığını araştırmıştır. Ayrıca öğrencilerin fen bilgisi dersindeki başarısına ailenin sosyo-ekonomik durumu, annelerin eğitim durumu, babaların eğitim durumu, öğrencilerin ders çalışma alışkanlıkları ve öğrencilerin cinsiyeti ne kadar etkilediği incelenmiştir. Sonuç olarak 6. sınıf fen bilgisi dersinde dramatizasyon yöntemiyle ders anlatımı öğrencilerinin fen bilgisi dersine karşı olan tutumlarını olumlu yönde etkilediği ve öğrendiklerini hatırlamayı kolaylaştırdığı; ancak öğrencilerin akademik başarısına etkisinin klasik yöntemle ders işleyen öğrencilerin başarısından farklı olmadığı gözlenmiştir. Aynı zamanda 6. sınıf fen bilgisi dersindeki başarı ailelerin sosyo-ekonomik durumuna göre değişmekte (gelir durumu yüksek olan öğrenciler gelir durumu düşük olan öğrencilere göre fen bilgisi dersinde daha başarılı), fakat annenin ve babanın eğitim durumuna, öğrencilerin ders çalışma alışkanlıklarına ve cinsiyetlerine göre değişmediği sonucuna varılmıştır.

Ay (2005) tarafından yapılan araştırmada ilköğretim hayat bilgisi öğretiminde yaratıcı drama ve geleneksel yöntemlerin öğrenci başarısı ve hatırad tutma düzeyi üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırma 2004-2005 eğitim-öğretim yılı bahar yarı yılında Denizli Raşit Özkardeş İlköğretim okulunda okuyan 68 üçüncü sınıf öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Bu öğrencilerden 36’sına yaratıcı drama, 32’sine geleneksel

yöntem ile Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ünitesi işlenmiştir. Araştırmacı tarafından hazırlanan başarı testi, uygulama öncesi, uygulamanın hemen bitiminde ve uygulama bitiminden bir süre sonra her iki grupta yer alan öğrencilere ayrı ayrı uygulanmıştır. Sonuç olarak yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısı ve hatırd tutma üzerinde olumlu etkileri olduğu bulunmuştur.

Kocayörük (2000) tarafından yapılan “İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Becerilerini Geliştirmede Dramanın Etkisi” adlı araştırmada sosyal davranışı yeterli ölçüde göstermeyen ilköğretim öğrencilerine temel sosyal becerileri kazandırmada drama tekniğinin etkisini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma Ankara Yasemin Karakaya İlköğretim Okulunda eğitim gören 34 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Bu öğrencilerden 16’sı dramayla sosyal beceri eğitimi alırken, diğer 16 öğrenci böyle bir eğitim almamıştır. Öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri araştırmacı tarafından geliştirilen 20 cümleden oluşan sosyal beceri ölçeği ile ölçülmüştür. Sonuçta uygulanan drama eğitim programı yoluyla öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirebileceklerine değinilmiştir.

2.2 Yurt Dışında Yapılan İlgili Araştırmalar

Freeman vd, (2003) yaptıkları çalışmada yaratıcı dramanın kişisel düşünme, sosyal beceriler ve problemleri davranışların çözümü üzerindeki etkisini incelemiştir. Bu çalışmada üçüncü ve dördüncü sınıfta okuyan 237 öğrenci rast gele seçilmiş ve deney ve kontrol olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Deney grubundaki öğrenciler 18 hafta boyunca ve haftada 1 kez yaratıcı drama uygulaması yapmıştır. Kontrol grubundaki öğrencilere ise böyle bir çalışma yapılmayıp normal eğitimlerine devam etmişlerdir. Her iki grupta da gözle görülebilir etkilerin olmadığı bulunmuş ve sonuçlar iki grupta da farklılık göstermemektedir. Asıl ve geçerli olan etkilerin de ihmal edilebileceği belirtilmiştir. Yaratıcı drama çalışmasında bazı değişkenlerin olduğu ve ön-test sonuçlarının oldukça karışık dağılımda bulunduğu fark edilmiştir.

Pantidos vd. (2001) Fen Bilgisi Öğretiminde Drama Yönteminin Kullanımı adlı çalışmalarında ‘The Blegdamsvej Faust’ adlı oyunun planlaması ve bunun Goethe’nin meşhur oyunu ‘Faust’ ile arasındaki ilişkiye değinmektedirler. 1932 yılında Bohr’un öğrencileri tarafından yazılan ve canlandırılan bu oyun fiziğin o yıllarda hızlı bir şekilde gelişmesinde ilham kaynağı olmuştur. Çalışmalar tuhaf bir fikir olan ağırlıksız cisimlerin gelişmesine yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Ayrıca bu çalışma yeni bir fikir olan fiziğin daha elde edilebilir, daha anlaşılır ve daha tanıdık olmasını drama

yoluyla ortaya koymayı amaçlamaktadır. Senaryoya göre kişiler oyundaki klasik repertuarı da canlandırabilirler veya yeni bir tanede yazabilirler.

Ackroyd (2001) çalışmasında öğretmenin eğitim ve öğretimdeki rolünü aktivitelerle yeniden değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Dramanın eğitimde kullanılmasına yönelik bir sürü değişikliklere değinerek varolan yayınların yeniden düzenlenmesi ve farklı bakış açısına sahip olmaları konusunda yardımcı olmaktadır. Örneğin sınıfta drama kullanımını da içeren tiyatro kelimesinin kapsadığı çok geniş örneklere yer verilmektedir. Bolton'a göre öğrencilerin doğaçlama sırasında yaptıkları hareketler rol olarak tanımlansa bile öğretmenin üstlendiği rol halen dikkate alınmamaktadır. Öğretmenin rolü ile ilgili geniş literatür taramasına yer verilen bu çalışmada canlandırma, oyunculuk ve rol kelimeleri de geniş bir şekilde incelenmiştir. Öğretmenin rolü ile oyunculuk kelimelerinin tanımları kıyaslanmış ve yazar tiyatro ve performans ile ilgili çok geniş bir genel görüş ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Öğretmenin rolünü yönetmen veya oyun yazarı olarak gören bir sürü görüş olmasına rağmen, aktör olarak düşünmenin zor olacağı vurgulanmıştır.

McNaughton (2004) 'Eğitimi Güçlendirmek için Drama' adlı çalışmasında 10 veya 11 yaşındaki üst sınıflardaki ilköğretim öğrencileri sınanmıştır. Çalışmanın merkezi drama derslerinin verildiği deney grubudur. Bu derslerin amacı genç insanlara bilgi ve birikimlerini genişletmede yardımcı olmak, pozitif tutuma sahip olmalarını sağlama, kişisel hayat tarzlarını belirlemede yol gösterme, günlük hayatta kullanabilecekleri becerileri kazanmalarını sağlama olarak belirtilmiştir. Çalışma İskoçya eğitim sistemini kapsamaktadır. Bir çok anahtar bilgi dersin öğretim ve değerlendirme aşamasında kaydedilmiştir. Bunlar öğretmenin ders esnasında aldığı notlar, öğrencilerin çalışmaları ve öğrenmelerini ölçen testler, öğretmenin ve izleyicilerin gözlemleri, öğrenciler ve izleyiciler ile yapılan anketler ve ders anlatılırken çekilen video teyp görüntüleridir. Bütün bu bilgiler değerlendirildiğinde açıkça görülmüş ki; drama öğrencilerin derste verilenleri başarılı bir şekilde öğrenmesinde çok etkili bir araçtır. Dramanın da etkili bir şekilde kullanılması için öğrencilere iletişim kurarken, işbirliği yaparken, görüş ve fikirlerini ifade ederken gerekli ortamın sağlanması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca seçilen hikayelerde öğrencilerin çevrede olup bitenleri tanımasında ve olayın içindeki insanlara nasıl davranacağı konusunda da yardım edebilecek nitelikte olması gerektiği belirtilmiştir. Bazı durumlarda öğrencilerden kendi başlarına konuyla ilgili oyun yazmaları istenerek onların yaratıcılıklarının gelişmesine katkıda bulunabileceği açıklanmıştır.

Innes vd. (2001) yaptıkları çalışmada öğrencilerin drama hakkında neler düşündüklerini araştırmıştır. Bir bakıma bu çalışma öğrencinin sesi olmaya çalışmaktadır. Daha önce yapılan eğitimde drama konusunu içeren araştırmalar, eğitimin her basamağında öğrencinin ne öğrendiği ve dramanın bundaki rolü ne kısmıyla ilgilenmektedir. Fakat burada bundan daha önemli, daha gerekli ve çalışmaların bel kemiği olacak bir konu vardır: bu çalışmalardan en çok etkilenen öğrenciler. Öğrencilerin görüşlerini ve düşüncelerini içeren çok az çalışma vardır. Bu çalışma öğrencilerin öğrenmeleri ile ilgili görüşlerinin dinlendiği iki araştırmayı kapsamaktadır. İki çalışma da öğrencilerin çeşitli drama rolleri aldığı sınıf ortamlarında gerçekleştirilmektedir. Bu araştırmada yapılan iki çalışma arasındaki farklılıklara ve zıtlıklara yer verilmektedir ancak öğrencilerin öğrenmeleri ile ilgili belirttikleri ifadelerde birçok şaşırtıcı benzerliklere rastlanılmıştır. En önemlisi bu çalışma öğrencilerin öğrendiklerini anlamlı bir şekilde ifade etmeye yatkın oldukları, sadece belirli konulara değinmek yerine öğrencilerin de görüşlerine yer vererek onların drama ile öğrenme konusunda bilgi sahibi olmaları gerektiğini göstermektedir.

Yoon (2000) yaptığı araştırmada fen eğitiminde kullanılan dramaya yer vermektedir. Kore'de daha çok dramanın dil eğitiminde kullanımı üzerinde yapılan çalışmalar bulunmaktadır. Araştırmada öncelikle fen bilgisi öğretmenlerinin kullanabileceği bir çok fen dramasının olduğu belirtilmiş ve önemli olanın hikaye ve doğaçlamalar olduğu vurgulanmıştır. Kullanılan hikayeler öğrencilerin öğrenmeye karşı isteklerini artıracığı ve doğaçlamalarda hikaye ile bağlantılı olarak öğrencilerin aktivitelerini geliştireceği açıklanmıştır. Araştırmada ayrıca sınıf içinde kullanılacak fen drama çeşitleri senaryolu ve senaryosuz olmak üzere ikiye ayrılmış ve bunların işleyişi örnekler ile ayrıntılı bir şekilde belirtilmiş. Daha sonra fen dramalarının özellikleri, fen eğitiminde fen dramalarının uygulanacağı yerler ve fen dramalarının pratik kullanımları bahsedilmiştir. Sonuç olarak her ne kadar fen öğretiminde yeterli sayıda drama uygulaması olmasa da fen dramalarının olumlu etkileri olduğu söylenmiştir.

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde problemin çözümünde izlenen yönteme yer verilmiştir. Sırasıyla araştırmaya katılan denekler, veri toplama araçları, başarı testi, deney deseni, işlem yolu, denel işlemler ve verilerin çözümlenmesinde yararlanılan istatistiksel yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

3.1 Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2005-2006 eğitim-öğretim yılı ikinci döneminde Denizli Okul Yaptırma ve Yaşatma Derneği İlköğretim Okulunda 7. sınıfta eğitim gören dört şubede eğitim gören 108 öğrenci, örneklemini ise 7-B (N=22) ve 7-C (N=23) sınıfı öğrencileri oluşturmaktadır. Akademik başarıları arasında anlamlı farklılığın olmayan iki yedinci sınıf şubesindeki öğrenciler araştırmanın denekleri olarak alınmıştır. Rasgele bir seçimle sınıflardan biri deney diğeri de kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Araştırmaya deney grubundan 23, kontrol grubundan 22 olmak üzere toplam 45 öğrenci katılmıştır

3.1.1 Veri toplama araçları

Bu araştırmada veri toplama amacıyla Fen Bilgisi Ünite Başarı Testi ve Fen Bilgisi Tutum Ölçeği kullanılmıştır:

3.1.1.1 Fen Bilgisi Ünite Başarı Testi

Öğrencilerin başarılarını ölçmek için kullanılan başarı testi araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Bu test hazırlanırken fen bilgisi öğretmenin planına aldığı hedef ve davranışlar dikkate alınmıştır. Değişik ders ve test kitaplarından, çeşitli dershanelerin yaprak testlerinden yararlanılarak ve iki deneyimli fen bilgisi öğretmeninden yardım alınarak 31 adet çoktan seçmeli sorudan oluşan bir test araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Pilot çalışma, hazırlanan testin geçerlilik ve güvenirlik düzeyini belirlemek amacıyla Mart 2006 içinde iki ayrı dershaneye devam eden sekizinci sınıfta

eğitim gören toplam 118 öğrenciye uygulanarak yapılmıştır. Öğrencilerin test sorularına verdikleri yanıtlar SPSS programıyla değerlendirilerek madde analizi yapılmıştır. Geçerlilik ve güvenirliğini azaltan 6 soru çıkartılarak belirlenen 25 sorudan oluşan Fen Bilgisi nite Başarı Testinin Cronbach alfa güvenirliği katsayısı SPSS paket programında .81 olarak hesaplanmış ve test soruları Ek-5'te verilmiştir. Fen Bilgisi nite Başarı Test sorularının seçiminde kullanılan madde güçlük indeksleri ve madde ayırıcılık gücü indeksleri Tablo 3.1'de verilmiştir.

Tablo 3.1 Fen Bilgisi nite Başarı test sorularının güçlük dereceleri ve ayırıcılık gücü indeksleri

Soru No	Güçlük İndeksi	Ayırıcılık Gücü İndeksi
1	0.43	0.79
2	0.32	0.25
3	0.44	0.50
4	0.34	0.67
5	0.81	0.42
6	0.50	0.54
7	0.56	0.58
8	0.74	0.51
9	0.49	0.54
10	0.68	0.63
11	0.39	0.50
12	0.74	0.45
13	0.43	0.46
14	0.47	0.33
15	0.50	0.50
16	0.57	0.54
17	0.50	0.63
18	0.63	0.67
19	0.75	0.37
20	0.53	0.62
21	0.43	0.38
22	0.67	0.46
23	0.36	0.42
24	0.53	0.54
25	0.24	0.66

Bir sorunun güçlük derecesi indeksi, 0 ile 1 değerleri arasında değişebilir. Sorunun güçlük derecesi ne kadar kkse, o soru uygulamanın yapıldığı ğrenci grubu için o

kadar zor; ne kadar büyükse, o soru uygulamanın yapıldığı öğrenci grubu için o kadar kolay olması anlamına gelir.

Hazırlanan Fen Bilgisi Ünite Başarı Testi deney ve kontrol gruplarına ayrı ayrı deneysel çalışma öncesi (ön-test) ve uygulama sonrasında (son-test) uygulanmıştır. Fen Bilgisi Ünite Başarı Testinin sonuçları değerlendirilirken her doğru cevaba '1' puan, yanlış veya boş bırakılan cevaba '0' puan verilmiştir. Her öğrencinin aldığı toplam puan hesaplandıktan sonra grupların ortalama puanları ile puan dağılımlarının standart sapmaları hesaplanmıştır.

3.1.1.2 Fen Bilgisi Tutum Ölçeği

Araştırmada öğrencilerin fen bilgisi dersine yönelik tutumlarını ölçmede Geban vd. (1994) tarafından Türkçe olarak hazırlanan "Fen'e Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. 15 maddeden oluşan bu tutum ölçeği 10 olumlu, 5 olumsuz madde içermektedir. Her bir madde için "Tamamen katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum ve hiç katılmıyorum" gibi öğrencilerin görüşlerini yansıtabileceği seçenekler bulunmaktadır. 5'li Likert tipinde geliştirilen ölçeğin güvenirlik katsayısının .83 olduğu belirtilmiştir. Fen Bilgisi Tutum Ölçeği Esra Uçak tarafından da kullanılmış olup, 7. sınıfta okuyan 54 öğrenci ile yapılan pilot çalışmada güvenirlik katsayısı .71 bulunmuştur (Uçak 2006). Ayrıca tutum ölçeğinin güvenirliğini belirlemek için araştırmacı tarafından pilot çalışma yapılmamıştır. Fen Bilgisi Tutum Ölçeği deney ve kontrol gruplarına deneysel çalışmaya başlamadan önce ve çalışma bittikten sonra ön-test ve son-test olarak uygulanmıştır.

Anketteki olumlu ifadeler puanlandırılırken, "Tamamen Katılıyorum" seçeneği 5, "Katılıyorum" seçeneği 4, "Kararsızım" seçeneği 3, "Katılmıyorum" seçeneği 2, "Hiç Katılmıyorum" seçeneği 1 puan olarak belirlenmiştir. Olumsuz ifadelerde ise "Tamamen Katılıyorum" seçeneği 1, "Katılıyorum" seçeneği 2, "Kararsızım" seçeneği 3, "Katılmıyorum" seçeneği 4, "Hiç Katılmıyorum" seçeneği 5 puan olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin aldıkları puanlar hesaplanırken seçeneklere verdikleri cevapların toplamının 15 ile bölümü alınmıştır. Buna göre tutum ölçeğinden alınabilecek en düşük puan 1, en yüksek puan ise 5'tir. Her öğrencinin aldığı toplam puan hesaplandıktan sonra grupların ortalama puanları ile puan dağılımlarının standart sapmaları hesaplanmıştır.

3.1.2 Deney Deseni

Bu araştırmada kontrol gruplu ön-test, son-test modeli kullanılmıştır. Araştırma biri deney, biri kontrol grubu olmak üzere iki grupla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada öğrencilerin fen bilgisi başarı seviyelerini ölçmek için “Fen Bilgisi Başarı Testi” ve fen bilgisi dersine yönelik tutumlarını belirlemek için “Fen Bilgisine Yönelik Tutum Ölçeği” ön-test ve son-test olarak her iki gruba da uygulanmıştır. Deney deseni Tablo 3.2’de verilmiştir.

Tablo 3.2 Deney Deseni

Grupun Adı	Deney Öncesi (Ön-test)	Deney Süreci	Deney sonrası (Son-test)
Kontrol Grubu	Başarı Testi Tutum Ölçeği	Geleneksel Öğretim	Başarı Testi Tutum Ölçeği
Deney Grubu	Başarı Testi Tutum Ölçeği	Drama İle Öğretim	Başarı Testi Tutum Ölçeği

3.1.3 İşlem yolu

Araştırma okuldaki dört 7. sınıf şubesinden rasgele bir seçimle 7-B sınıfı kontrol grubu 7-C sınıfı deney grubu olarak ele alınmıştır. Öğrencilerin konu hakkındaki ön bilgilerini ve fen bilgisi dersine yönelik tutumlarını ölçmek için her iki gruba da Fen Bilgisi Ünite Başarı Testi ve Fen Bilgisine Yönelik Tutum Ölçeği ön-test olarak uygulanmıştır. 7. sınıf Fen Bilgisi dersinde son ünite olan “Tüm Canlılar Ortak Yuvamız Mavi Gezegenimizi Tanıyalım ve Koruyalım” 3 hafta süresince (toplam dokuz ders saati) programda yer aldığı şekliyle Mayıs 2006’da işlenmiştir.

Kontrol grubundaki öğrencilere geleneksel yöntem (düz anlatım ve soru-cevap tekniği) ile, deney grubundaki öğrencilere ise geleneksel yöntemin yanı sıra drama yöntemi ile ders işlenmiştir. Drama etkinlikleri her ders saatinin üçte biri (yaklaşık 15 dakika) süre kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Fen Bilgisi programında işlenen üniteye ait ders planı Ek 1’de verilmiştir. Ünitenin tamamı her iki grupta okulun fen bilgisi öğretmeni tarafından işlenmiştir. Deney grubunda kullanılan altı etkinlik araştırmacı tarafından Aksarı (2005), Bacanlı (2000), Coşkun (2002), Güneş (2002), Karadağ ve alışkan (2005), Küçükahmet (2001), Önder (2003) ve Üstündağ (2005)’dan

yararlanılarak hazırlanmıştır (Ek 2). Araştırmacı, etkinliklerin uygulanmasında dersin öğretmenine yardımcı olmuştur. Etkinliklerin uygulanması sırasında çekilen 11 resim Ek 3’de verilmiştir. Fen Bilgisi Ünite Başarı Testi ve Fen Bilgisi Tutum Ölçeği ünite işlendikten sonra son-test olarak bir kez daha her iki gruba uygulanmıştır.

3.1.4 Denel işlemler

1. Konular kontrol grubunda geleneksel yöntem kullanılarak işlenmiştir. Bu yöntemde öğretmenin önceden hazırladığı ve Ek 1’de verilen ünite ders planındaki hedef ve davranışlar göz önünde tutularak, düz anlatım ve soru-cevap tekniğinden yararlanılmıştır. Öğretmen ders boyunca aktif olarak konuları işlemiş, her dersin başında bir önceki dersin tekrarı ve yine her dersin sonunda öğrenilenlerin sınanması öğrencilere sorular sorularak yapılmış. Örneğin madde döngüleri konusu anlatılırken posterden, çevremizi koruyalım konusu anlatılırken ise öğrencilere konuyla ilgili cd izletilmiştir.

2. Konular deney grubunda geleneksel yöntemin yanı sıra yaratıcı drama yöntemi kullanılarak işlenmiştir. Öğretmen dersin başında öğrencilere küçük oyunlar oynatarak, konuya ve drama yöntemine giriş yapmıştır. Isınma çalışmaları ile öğrencilerin tüm dikkatini konuya çekmiştir ve hemen arkasından konuyla ilgili açıklamalarını düz anlatım yöntemiyle öğrencilere aktarmıştır. Sonra konuyu bağlamak amacıyla öğrencilerden çoğu zaman hazırlıksız doğaçlama yapmaları istenmiştir. Bazı durumlarda (örneğin madde döngüleri konusunda) öğrencilerden grup oluşturmaları istenerek bir sonraki derse kadar doğaçlama oyun hazırlayarak gelmeleri istenmiştir. Her etkinliğin sonunda öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Konuyu öğrenme durumları sorular sorularak sınanmıştır. Drama yönteminde kullanılan etkinlikler ayrıntılı şekilde Ek 2’de yer almaktadır. Etkinliğe katılacak öğrencilerin seçimi ders öğretmeni tarafından yapılmıştır. Her oyunda istekli öğrenciler ile beraber rol almaktan çekinen öğrencilere de hak verilmiştir.

3. Her iki grupta da uygulama üç hafta süresince devam etmiştir.

3.1.5 Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada bağımsız değişken olarak geleneksel yöntem ile yaratıcı drama yöntemi alınmış ve bağımlı değişken olarak ise kontrol ve deney gruplarının Fen Bilgisi Ünite Başarı Testi ve Fen Bilgisi Tutum Ölçeği puanları alınmıştır. Bulgular deney ve kontrol

gruplarına Fen Bilgisi Ünite Başarı Testi ve Fen Bilgisi Tutum Ölçeğinin ön-test, son-test olarak uygulanmasıyla elde edilmiştir. Bulgular istatistiksel olarak SPSS paket programı kullanılarak çözümlenmiştir. Bulguların analizinde başarı ve tutum puanlarının ortalamaları arasındaki farklar 0.05 anlamlılık düzeyinde “t-testi” kullanılarak karşılaştırılmıştır.

4. BULGULAR ve YORUM

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim 7. sınıf fen bilgisi öğretiminde geleneksel yöntem ile yaratıcı drama yönetiminin öğrenci fen bilgisi dersi başarısına ve fen bilgisi dersine yönelik tutumuna etkisini incelemektir.

4.1 Alt Problem 1' in Bulguları ve yorumu

Alt Problem 1: Yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunun ön-test başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 4.1'de deney ve kontrol gruplarının fen bilgisi ünite başarı testinden ön-testte aldıkları puanların aritmetik ortalaması, standart sapması ve t-değeri sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.1 Kontrol ve deney gruplarının fen bilgisi ünite başarı testindeki ön-test puanlarına göre t-testi sonuçları

Gruplar	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Kontrol	22	7.63	3.89	43	.248	.805
Deney	23	7.91	3.57			

Tablo 4.1'e göre deneysel çalışma öncesi yapılan fen bilgisi ünite başarı testi ön-testi sonuçlarına göre kontrol grubunun aldığı puanların aritmetik ortalaması 7.63, standart sapması 3.89 olarak bulunmuştur. Deney grubunun aldığı puanların aritmetik ortalaması 7.91, standart sapması 3.57 olarak bulunmuştur. Bulunan değerlere göre $p > \alpha$ (.805 > .05) olduğundan H_0 kabul edilir. Kontrol ve deney gruplarının fen bilgisi ünite başarı testinin ön-test uygulamasında aldıkları puanlar; yapılan ilişkisiz grup t-testinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yani uygulamaya başlamadan önce iki grup üyelerinin ünite hakkındaki ön bilgileri arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

4.2 Alt Problem 2'nin Bulguları ve Yorumu

Alt Problem 2: Yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunun fen bilgisi başarı ünite testi son-test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 4.2'de deney ve kontrol gruplarının fen bilgisi ünite başarı testinin son- test puanların t-testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 4.2 Kontrol ve deney gruplarının fen bilgisi ünite başarı testi son-test puanlarına göre t-testi sonuçları

Gruplar	n	\bar{X}	S	sd	t	p
Kontrol	22	16.86	2.76	43	3.71	.001
Deney	23	19.60	2.16			

Tablo 4.2'ye göre uygulama sonrası yapılan fen bilgisi ünite başarı testi son-test puanları için, kontrol grubunun aritmetik ortalaması 16.86, deney grubunun aritmetik ortalaması 19.60 olarak bulunmuştur. Deney grubunun standart sapması 2.16 kontrol grubunun standart sapması 2.76 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değerlere göre $\alpha > p$ (.05 > .001) olduğundan dolayı H_0 reddedilir. Yani deney ve kontrol gruplarının ilişkisiz grup t-testinde fen bilgisi ünite başarı testi son-test puanları arasında deney grubunun lehine anlamlı bir fark vardır.

4.3 Alt Problem 3'ün Bulguları ve Yorumu

Alt Problem 3: Geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunun fen bilgisi ünite başarı testinin ön-testi ile son-testi arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 4.3'de kontrol grubunun fen bilgisi ünite başarı testinin ön-test ve son-test puanlarının t- testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 4.3 Kontrol grubunun fen bilgisi ünite başarı testindeki (ön-test ve son-test) puanlarına göre t-testi sonuçları

Test Türü	n	\bar{X}	S	sd	t	p
Ön-Test	22	7.63	3.89	21	9.20	.000
Son-Test	22	16.86	2.76			

Tablo 4.3'e göre kontrol grubuna uygulanan fen bilgisi ünite başarı testi ön-testinin puanlarının aritmetik ortalaması 7.63 standart sapması 3.89, son-test puanlarının aritmetik ortalaması 16.86 standart sapması 2.76 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değerlere göre $\alpha > p$ (.05 > .000) olduğundan dolayı H_0 reddedilir. Yani kontrol grubunun ilişkili grup t-testinde ön-test ve son-test puanları arasında son-test lehine anlamlı bir fark vardır. Kontrol grubu öğrencileri son-testte, ön-teste göre daha başarılı olmuştur.

4.4 Alt Problem 4'ün Bulguları ve Yorumu

Alt Problem 4: Yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubunun fen bilgisi ünite başarı testinin ön-testi ve son-test puanları arasında anlamlı bir fark mıdır?

Tablo 4.4 Deney grubunun fen bilgisi başarı testindeki (ön-test ve son-test) puanlarına göre t-testi sonuçları

Test Türü	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Ön-Test	23	7.91	3.57	22	12.44	.000
Son-Test	23	19.60	2.16			

Tablo 4.4'e göre deney grubuna yapılan fen bilgisi ünite başarı testi ön-test puanlarının aritmetik ortalaması 7.91, standart sapması 3.57, son-testin puanlarının aritmetik ortalaması 19.60, standart sapması 2.16 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değerlere göre $\alpha > p$ (.05 > .000) olduğundan dolayı H_0 reddedilir. Yani deney grubunun ilişkili grup t-testinde ön-test ve son-test puanları arasında son-test lehine anlamlı bir fark vardır. Deney grubu öğrencileri son-teste göre daha başarılı olmuştur.

4.5 Alt Problem 5' in Bulguları ve Yorumu

Alt problem 5: Yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunun tutum ölçeği son-test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 4.5'de deney ve kontrol gruplarının fen bilgisine yönelik tutum puanları ön-testi için yapılan t- testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 4.5 Kontrol ve deney gruplarının fen bilgisine yönelik tutum ölçeği ön-test puanlarının t-testi sonuçları

Gruplar	n	\bar{X}	S	sd	t	p
Kontrol	22	2.20	.58	43	.341	.735
Deney	23	2.26	.55			

Tablo 4.5'e göre deneysel çalışma öncesi uygulanan tutum ölçeği ön-testine göre kontrol grubunun aritmetik ortalaması 2.20, standart sapması 0.58 olarak bulunmuştur. Deney grubunun aritmetik ortalaması 2.26 standart sapması 0.55 olarak bulunmuştur. Bulunana bu değerlere göre $p > \alpha$ (.735 > .05) olduğundan dolayı H_0 kabul edilir. Yani deney ve kontrol gruplarının tutum ölçeğindeki ön-test puanları arasında ilişkisiz grup t-testinde anlamlı bir fark yoktur. Uygulama başlamadan önce her iki grubun da fen bilgisi dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

4.6 Alt Problem 6'nın Bulguları ve Yorumu

Alt Problem 6: Yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunun fen bilgisine yönelik tutum ölçeği son-test puanları arasında anlamlı fark var mıdır?

Tablo 4.6'da kontrol ve deney gruplarının fen bilgisine yönelik tutum ölçeği son-testi için yapılan t- testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 4.6 Kontrol ve deney gruplarının fen bilgisine yönelik tutum son-test puanlarının t-testi sonuçları

Gruplar	n	\bar{X}	S	sd	t	p
Kontrol	22	2.23	.54	43	1.14	.26
Deney	23	2.43	.61			

Tablo 4.6'ya göre uygulama sonrası yapılan fen bilgisi tutum son-test puanları kontrol grubunda aritmetik ortalaması 2.23, standart sapması 0.54, deney grubunda aritmetik ortalaması 2.43, standart sapması 0.61 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değerlere göre $p > \alpha$ (.26 > .05) olduğundan dolayı deney ve kontrol gruplarının ilişkisiz grup t-testinde fen bilgisi tutum son-test puanları arasında anlamlı bir fark yoktur. Bu açıkça göstermektedir ki örneklemin uygulama sonrası fen dersine karşı tutumları yaklaşık olarak birbirine eşittir.

4.7 Alt Problem 7'nin Bulguları ve Yorumu

Alt Problem 7: Geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunun fen bilgisi tutum ön-testi ile son-testi arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 4.7 Kontrol grubunun fen bilgisi tutum ön-test ve son-test puanları için yapılan t-testi sonuçları

Test Türü	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Ön-Test	22	2.20	.58	21	1.80	.086
Son-Test	22	2.23	.54			

Tablo 4.7'ye göre kontrol grubunun fen bilgisi tutum ön-test aritmetik ortalaması 2.20, standart sapması 0.58 tutum ölçeği son-test aritmetik ortalaması 2.23, standart sapması 0.54 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değerlere göre $p > \alpha$ (.086 > .05) olduğundan dolayı kontrol grubunun fen bilgisi tutum ön-test ve son-test puanları arasında ilişkili grup t-testinde anlamlı bir fark yoktur. Bu sonuç göstermektedir ki

geleneksel yöntemle eğitim gören kontrol grubundaki öğrencilerin fen bilgisi dersine yönelik tutumları değişmemiştir.

4.8 Alt Problem 8' in Bulguları ve yorumları

Alt Problem 8: Yaratıcı drama yöntemin uygulandığı deney grubunun fen bilgisi tutum ölçeği ön-testi ile son-testi arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tablo 4.8 Deney grubunun fen bilgisi tutum ölçeği ön-test ve son-test puanları için yapılan t- testi sonuçları

Test Türü	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Ön-Test	23	2.26	.55	22	5.90	.000
Son-Test	23	2.43	.61			

Tablo 4.8'e göre deney grubuna yapılan tutum ölçeği ön-testinin aritmetik ortalaması 2.26 standart sapması 0.55, son-testin aritmetik ortalaması 2.43, standart sapması 0.61 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değerlere göre $\alpha > p$ (.05 > .000) olduğundan dolayı grubunun tutum ölçeği ön-test ve son-test puanları arasında ilişkili grup t-testinde son-test lehine anlamlı bir fark vardır. Bu sonuca göre drama yöntemiyle eğitim gören deney grubundaki öğrencilerin fen dersine karşı tutumları olumlu yönde değişmiştir.

5. 5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde giriş bölümünde ifade edilen problem ve alt problemlerin çözümüne yönelik olarak elde edilen bulguların daha önce yapılmış olan çalışmaların sonuçları ile birlikte tartışması yapılmaktadır.

5.1 Tartışma

5.1.1 Başarı Testinden Elde Edilen Bulgulara Yönelik Tartışma

İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin “Tüm Canlılarla Ortak Yuvamız Mavi Gezegenimizi Tanıyalım ve Koruyalım” ünitesinde ön bilgilerini ölçmek, çalışmanın bitiminden sonra ünitenin ne kadar öğrenildiğini görmek için başarı testi uygulanmıştır.

Deneysel çalışma öncesi yapılan fen bilgisi başarı ön-testi sonuçlarına göre kontrol grubunun aldığı puanların aritmetik ortalaması 7.63, deney grubunun aldığı puanların aritmetik ortalaması 7.91 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre uygulamaya başlamadan önce iki grup üyelerinin ünite hakkındaki ön bilgileri arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Ancak deneysel çalışma sonunda drama yönteminin kullanıldığı deney grubu ile geleneksel yöntemin kullanıldığı kontrol grubunun erişti düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Deneysel çalışma sonrası yapılan fen bilgisi başarı son-test puanları için, kontrol grubunun aritmetik ortalaması 16.86, deney grubunun aritmetik ortalaması 19.60 olarak bulunmuştur. Ortalamalara bakıldığında, deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu açıkça görülmektedir. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde drama yönteminin, geleneksel yöntemle göre öğrenci başarısını daha çok artırdığı söylenebilir. Bu sonuç ülkemizde ve yurt dışında farklı alan ve düzeylerde drama yönteminin öğrenci başarısına etkisini araştırmak için yapılan çalışma bulgularını desteklemektedir. Örneğin, Özsoy (2003) matematik öğretiminde, Duatepe ve Ubuz (2003) geometri öğretiminde, Ay (2005) hayat bilgisi öğretiminde, McNaughton (2004) farklı derslerin öğretiminde yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısını artırmada etkili olduğunu bulmuşlardır. Bunun yanı sıra Güzel (2001), fen bilgisi öğretiminde yaratıcı drama yöntemi ve klasik yöntemin kullanımı karşılaştırmış ve öğrencilerin akademik başarılarında fark olmadığını rapor etmiştir.

Drama yönteminin öğrenci başarısını artırmada daha etkili olmasının sebebi, öğrencinin aktif olması, öğrenmenin oyunlardan yararlanılarak gerçekleştirilmesi, rol

paylaşımı ve oyunlarla dersin çekici hale getirilerek öğrencinin öğrenmeye motive edilmesidir. Bu yöntemde öğrenci oyunlara katılabilmek için dersi daha dikkatle takip etmekte ve işlenen konulardaki bilgileri daha kolay öğrenmektedir. Buna karşılık geleneksel yöntemde öğretmen aktif, öğrenci pasif olduğundan öğrenci sadece dinlemekte ve bir süre sonra ilgisi dağılmaktadır. Böylece bilgiler tam anlamıyla öğrenilememekte ve öğrenci başarısı daha alt düzeyde kalmaktadır.

5.1.2 Tutum Ölçeğinden Elde Edilen Bulgulara Yönelik Tartışma

Deney grubu öğrencilerinin fen bilgisine yönelik tutum ön-test puanları ortalaması 2.26, son-test puanları ortalaması ise 2.43'tür. Kontrol grubu öğrencilerinin fen bilgisi tutum ölçeği ön-test puanlarının ortalaması 2.20, son-test puanları ortalaması ise 2.23'tür. Bu sonuçlara bakıldığında geleneksel yöntemin kullanıldığı kontrol grubu öğrencilerinin fen bilgisi dersine yönelik tutum puanları ortalamasının deneysel çalışma sırasında değişmediği, drama yönteminin kullanıldığı deney grubu öğrencilerinin fen bilgisi dersine yönelik tutum puanları ortalamalarının deneysel çalışma sırasında anlamlı bir düzeyde arttığı gözlenmiştir. Bu sonuç ülkemizde ve yurt dışında farklı düzeylerde ve alanlarda drama yönteminin fen bilgisi dersine yönelik öğrencilerin tutumu üzerinde etkisini araştırmak için yapılan araştırma bulgularını desteklemektedir. Duatpe ve Ubuz (2003) geometri öğretiminde ve Güzel (2001) fen bilgisi öğretiminde, yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin derslere yönelik tutumlarını olumlu yönde artırdığını bildirmişlerdir.

Kontrol grubu öğrencilerinin fen bilgisi dersine yönelik tutum puanlarında anlamlı bir değişikliğin olmamasının sebebi öğrencilerin tüm derslerde kullanılan geleneksel yöntemde pasif olarak kalmasıdır. Ayrıca geleneksel yöntem öğrencilerin aşına olduğu bir yöntem olduğu için öğretmen, öğrencilerin dikkatini çekmekte zorluk yaşayabilmektedir. Dersin ilerleyen dakikalarında öğrencinin derse karşı ilgisi azalmakta; öğretmen ya bir fıkra anlatarak ya da öğrencilere soru yönelterek onların dikkatini tekrar derse çekmeye çalışmaktadır. Fakat drama yönteminde rol alarak öğrencilerin bir kısmının aktif olurken diğerleri de sahnelenen oyunla temsil edilen bilgileri kavramaya çalışmakta ve eğlenmektedirler. Bunun yanı sıra yeni bir yöntem olduğundan öğrenciler tarafından daha büyük ilgiyle karşılanmaktadır. Bu şekilde dersin bir bölümünde drama yönteminin uygulanması öğrencilerin fen bilgisi dersine yönelik tutumlarını olumlu yönde değiştirebilmektedir.

5.2 Sonuçlar

Bu araştırmada ilköğretim 7. sınıf fen bilgisi dersindeki ‘‘Tüm Canlılarla Ortak Yuvamız Mavi Gezegenimizi Tanıyalım ve Koruyalım’’ ünitesinin öğretiminde drama yönteminin öğrencinin akademik başarısı ve fen bilgisi dersine yönelik tutumlarına etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu problem durumuna ait alt problemlerde yapılan istatistiksel çözümlemelere göre aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

1. 7. sınıf fen bilgisi dersinde yaratıcı drama yöntemiyle ders işleyen öğrencilerin akademik başarıları ile geleneksel yöntem ile ders işleyen öğrencilerin başarıları arasında anlamlı fark vardır. Yaratıcı drama yöntemi akademik başarıyı artırma yönünden geleneksel yöntemle göre daha etkilidir.

2. 7.sınıf fen bilgisi dersinde yaratıcı drama yöntemiyle ders işleyen öğrencilerin fen bilgisi dersine yönelik tutumları olumlu yönde değişmektedir. Drama yöntemiyle ders işleyen deney grubu öğrencilerinin fen bilgisi dersine karşı ilgileri artmaktadır.

Bu araştırmaya göre; yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısına ve fen bilgisi dersine yönelik tutumuna olumlu etkileri vardır.

5.3 Öneriler

Bu araştırma yaratıcı drama yönteminin Fen Bilgisi dersinde kullanımı açısından diğer araştırmalara bir örnek teşkil edecektir. Yaratıcı drama yönteminin kullanımı ile ilgili aşağıdakiler önerilebilir:

1. Fen bilgisi öğretmeni yetiştiren Eğitim Fakültelerinde drama dersleri zorunlu veya seçmeli ders olarak eğitim programlarında yer verilmeli ve öğretmen adaylarının drama uygulamalarını yapabilecekleri ortamlar yaratılmalıdır.

2. Eğitim Fakültesi öğrencileri öğretmenlik uygulaması dersinde uygulama okulunda drama yöntemini dersin bir bölümünde uygulamalıdır.

3. Fen bilgisi derslerinde yer alan konularda drama yönteminin verimli işlenmesine uygun örnek senaryoların hazırlanması fen bilgisi öğretmenlerine büyük kolaylık sağlayacaktır.

4. Fen bilgisi derslerinde hangi konuların anlatımında drama yönteminin daha verimli olacağı konusunda araştırmalar yapılmalıdır.

5. İlköğretim okulundaki okutulan diğer derslerde de drama yönteminin kullanımına ağırlık verilmelidir.

6. Okullarda drama yönteminin uygulanabilmesi için gerekli ortamlar yaratılmalıdır.
7. Öğretim elemanları ve öğretmenlere drama yönteminin uygulamaları hakkında hizmet içi kurslar verilmelidir.

KAYNAKLAR

- Ackroyd, P. J. (2001) Acting, Representation and Role, *Research in Drama Education*, <http://www.ingentaconnect.com/>, (06.06.2006).
- Adıgüzel, H. Ö. (2002) Ankara'da Drama Öğretmenlerinin/Liderlerinin Çeşitli Boyutları ile Yaşadığı Sorunlar, *Türkiye 4. Drama Liderleri Buluşması ve Ulusal Drama Semineri*, Ankara, s23-28.
- Akfırat, F. Ö. (2002) Engelli Çocuklar İçin Drama Lideri Farklılıklar Yaratabilir - İlköğretimde Engelli Çocuklarla Yaratıcı Drama, *Türkiye 4. Drama Liderleri Buluşması ve Ulusal Drama Semineri*, Ankara, s45-56.
- Aksarı, S. (2005) İlköğretimde Günlük Ders Planlarında Yöntem Olarak Drama Önerileri, *Nobel Yayın Dağıtım*, İstanbul, 134s.
- Ay, T. S. (2005) İlköğretim Hayat Bilgisi Öğretiminde Yaratıcı Drama ve Geleneksel Yöntemlerin Öğrenci Başarısı ve Hatırda Tutma Düzeyi Üzerindeki Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Denizli, 113s.
- Bacanlı, H. (2000) Gelişim ve Öğrenme, *Nobel Yayın Dağıtım*, İstanbul, 255s.
- Coşkun, H. (2002) İlköğretim Öğretmen El Kitabı Ders Planı Örnekleri, *Hacettepe-Taş*, Ankara, 193s.
- Duatepe, A. Ubuz, B. (2003) Drama Temelli Geometri Ders Planlarının Geliştirilmesi ve Uygulanması, *Eğitim Reformu Girişimi*, <http://www.erg.sabanciuniv.edu/iok2004/bildiriler/Behiye%20Ubuz.doc>, (14.06.2006)
- Eğitmen, A. (2002) Ankara'da Yaratıcı Drama Özel İlköğretim Okullarında Yaratıcı Drama, *Türkiye 4. Drama Liderleri Buluşması ve Ulusal Drama Semineri*, Ankara, s57-58.
- Ergün, M. , Özdaş, A. (1997) Öğretim İlke ve Yöntemleri, *Türkiye Sanal Eğitim Bilimleri Kütüphanesi*, <http://www.egitim.aku.edu.tr/metod03.htm> (19.06.2006).
- Freeman, G. D. Sullivan, K. Fulton, C. R. (2003) Effects of Creative Drama on Self-concept, Social Skills, and Problem Behavior, *Journal of Educational Research*, <http://www.questia.com/PM.qst?a=o&d=5002086481>, (14.06.2006).
- Geban, Ö., Ertepinar, H., Yılmaz, G., Altın, A., ve Şahbaz, F. (1994) Bilgisayar Destekli Eğitimin Öğrencilerin Fen Bilgisi Başarılarına ve Fen Bilgisi İlgilerine Etkisi, *Birinci Ulusal Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu*, İzmir, s38-44
- Gönen, M. , Dalkılıç, N. U. (2003) Çocuk Eğitiminde Drama Yöntem ve Uygulamalar, *Epsilon Yayıncılık*, İstanbul, 222s.

- Göktaş, S. (2002) İlköğretimde Drama Eğitimi Bir Ütopya mı?, *Türkiye 4. Drama Liderleri Buluşması ve Ulusal Drama Semineri*, Ankara, s100-102.
- Güneş, A. S. (2002) İlköğretimde Öğrencilerin Derslere İlgisi ile Dramanın İlişkisi, *Türkiye 4. Drama Liderleri Buluşması ve Ulusal Drama Semineri*, Ankara, s105.
- Gürol, A. (2003) Okul Öncesi Öğretmenleri ile Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Eğitimde Dramanın Uygulanmasına İlişkin Görüşleri, *Milli Eğitim Dergisi*, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/158/gurol.htm>, (26.06.2006)
- Güzel, H. E. (2001) İlköğretim 6. Sınıf Fen Bilgisi Dersinde Dramatizasyon Yönteminin Başarıya Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, *Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 135s.
- Innes, M. Moss, T. Smigiel, H. (2001), What Do the Children Say? The Importance of Student Voice, *Research in Drama Education*, <http://www.ingentaconnect.com/> (06.06.2006).
- Karadağ, E. Çalışkan, N. (2005) Kuramdan-Uygulamaya İlköğretimde Drama “Oyun ve İşleniş Örnekleriyle”, *Anı Yayıncılık*, Ankara, 212s.
- Kıvrak, A. (2001) Polis Amirinin Eğitiminde Yaratıcı Drama, *Art and Social Engagement*, http://www.sanart.org.tr/artengaged/ArtEngagement_ArifKivrak_Paper.pdf, (05.06.2006).
- Kocayörük, A. (2000) İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Becerilerini Geliştirmede Dramanın Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara, 75s.
- Koç, M., Dikici, H. (2003) Eğitimde Dramanın Bir Yöntem Olarak Kullanılması, *İlköğretim-Online Öğretim Uygulamaları Serisi*, <http://ilkogretim-online.org.tr/vol2say1/ou1/ou1.pdf>, (06.06.2006).
- Küçükahmet, L. Borçbakan, H. Karamanoğlu, S. S. (2001) İlköğretimde Drama, *Nobel Yayın Dağıtım*, Ankara, 120s.
- McNaughton, M. J. (2004) Educational Drama in the Teaching of Education for Sustainability, *Environmental Education Research*, <http://www.ingentaconnect.com/>, (06.06.2006)
- MEB 2000, İlköğretim Okulu Ders Programları, *Milli Eğitim Basımevi*, İstanbul, s8.
- Okvuran, A. (2001) Okulöncesi Dönemde Yaratıcı Drama, *Eğitimciler*, http://www.egitim.com/egitimciler/0753/0753.1/d_0753.1.yaraticidrama.p01.asp?BI D=01, (20.06.2006).
- Okvuran, A. (2003) Drama Öğretmeninin Yeterlilikleri, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, <http://www.education.ankara.edu.tr/ebfdergi/arsiv.html>, (06.05.2006).

- Önder, A. (2003) Okul Öncesi Çocukları için Eğitici Drama Uygulamaları, *Morpa Kültür Yayınları*, İstanbul, 280s.
- Önder, A. (2004) Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama Kurumsal Temellerle Uygulama Teknikleri ve Örnekleri, *Epsilon Yayıncılık*, İstanbul, 280s.
- Özsoy, N. (2003) İlköğretim Matematik Derslerinde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması, *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, <http://fbe.balikesir.edu.tr/dergi/20032/BAUFBE2003-2-12.pdf>, (22.05.2006).
- Öztürk, A. (2000) Yaratıcı Drama Uygulamalarında Güncel Sorunlar, *Türkiye 2. Drama Liderleri Buluşması ve Ulusal Drama Semineri*, Ankara, s115-120.
- Pantidos, P. Spathi, K. Vitoratos, E. (2001) The Use of Drama in Science Education: The Case of “Blegdamsvej Faust”, *Science and Education*, <http://www.ingentaconnect.com/content/klu/sced/2001/00000010/F0020001/0020314.jsessionid=8msrdpsmtbs0e.henrietta> (08.07.2006)
- Şişman, M. (1999) Öğretmenliğe Giriş, *PegemA Yayıncılık*, Ankara, 246s.
- Tuğrul, B. (2000) Öğrenme ve Öğretme Sürecinde Nasıl Daha Yaratıcı Olabiliriz?, *Türkiye 2. Drama Liderleri Buluşması ve Ulusal Drama Semineri*, Ankara, s37-42.
- Tuluk, N. (2004) Yaratıcı Drama, *Pivolka*, İstanbul, s10-12.
- Uçak, E., (2006) Maddenin Sınıflandırılması ve Dönüşümleri Konusunda Çoklu Zeka Kuramı Destekli Öğretim Yönteminin Öğrenci Başarısı, Tutumu ve Hatırda Tutma Düzeyine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, *Pamukkale Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Denizli, 114s
- Üstündağ, T. (2002a) Yaratıcı Drama Öğretmenimin Günlüğü, *PegemA Yayıncılık*, Ankara, 260s.
- Üstündağ, T. (2002b) İlköğretim Programlarında Eleştirel Düşünme Becerileri ve Yaratıcı Drama, *Türkiye 4. Drama Liderleri Buluşması ve Ulusal Drama Semineri*, Ankara, s35.
- Üstündağ, T. (2005) Yaratıcılığa Yolculuk, *PegemA Yayıncılık*, Ankara, 152s.
- Yeğen, G. (2003) Yaratıcı Drama, *İlköğretim-Online Öğretim Uygulamaları Serisi*, <http://ilkogretim-online.org.tr/vol2say2/wu1.pdf>, (06.06.2006).
- Yoon, H. G. (2000) The Nature of Science Drama in Science Education, *Science and Education*, <http://www.pcst2006.org/Upload/KARSE.PDF>, (23.06.2006)

EK-1 GELENEKSEL YÖNTEM İLE DERS İŞLENEN (KONTROL GRUBU) SINIFIN DERS PLANI

Dersin Adı	Fen Bilgisi
Sınıf	7
Ünitenin Adı/No	GERÇEK EVİMİZ DÜNYA / ÜNİTE - IV
Konu	A. GERÇEK EVİMİZ DÜNYA Doğadaki madde dengelerinin korunması Beslenme döngüleri
Öğrenci Kazanımları /Hedef ve Davranışlar	HEDEF: Tüm canlılarla birlikte içinde yaşadığı çevreyi (ekosistemleri) kavrayabilme DAVRANIŞ: 1. Dünyanın yapısının ve tüm özelliklerinin, içinde yaşayan canlılar için çok önemli olduğunu örneklerle açıklar. 2. Belli bir alan içinde fiziksel, kimyasal koşullar ve bu koşullara uyan, uyum içinde yaşayan canlılar topluluğundan oluşan yapının çevre (ekosistem) olduğunu örneklerle belirtir. 3. Her ekosistemin kendine özgü fiziksel, kimyasal özellikleri olduğunu örneklerle açıklar. 4. Her ekosistemin mikroorganizmalardan bitkilere ve en gelişmiş canlılara kadar birbirleriyle etkileşen ve ekosistemin koşullarıyla uyumlu olarak kurdukları denge içinde yaşayan bir sistem olduğunu açıklar. 5. Doğa ve içinde yaşayan canlılar arasında kaynaşmış ilişkiler olan döngülerin neler olduğunu sıralar.
Ünite Kavramları ve Sembolleri/Davranış Örüntüsü	Hava Küre (Atmosfer), su Küre (Hidrosfer), taş Küre (Litosfer), ateş Küre (Pirosfer), ağır Küre (Barisfer), iklim, ekosistem, biyom, üreticiler, ototrof, fotosentez tüketiciler, heterotrof, otçul, etçil, etobur, ayrıştırıcılar(saprotit canlılar), mikro organizma, besin zinciri
Güvenlik Önlemleri (Varsa):	
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Anlatım, soru – cevap, gözlem, sunu
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça * Öğretmen * Öğrenci	Ders kitabı, CD, slayt, poster, çevre-ekoloji dergileri, canlı maketleri
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri	
Sözel-Dilsel	Tanımların yapılması ve konuların açıklanması Ekosistemi oluşturan varlıkların araştırılması
Doğacı	Çevremizdeki ekosistem örnekleri nelerdir?
Sosyal-Kişiler Arası	Bir ekosistemdeki ya da besin zincirini oluşturan canlılar arasındaki etkileşimin canlandırılması
İşsel-Bireysel	Ekosistemlerin birbiri ile olan ilişkilerinin açıklanması, Kavram haritası oluşturma
Görsel-Uzaysal	Ekosistemde senin yerin neresi?
Müziksel-Ritmik	Atmosferin katmanları ile ilgili sunu hazırlama, besin zinciri şeması oluşturma
Bedensel-Kinestetik	Ekosistemlerle ilgili şiir şarkı yazma, kuş sesi, deniz sesi dinleme
Ölçme-Değerlendirme • Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme Değerlendirme • Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme Değerlendirme • Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi	Sosyal bilgiler / İş - teknik
Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	

Dersin Adı	Fen Bilgisi
Sınıf	7
Ünitenin Adı/No	GERÇEK EVİMİZ DÜNYA / ÜNİTE IV
Konu	ÇEVREMİZDE HANGİ EKOSİTEMLER VAR VE BURALARDA NELER OLUYOR? Madde döngüleri Ekosistemlerin doğal özellikleri
Önerilen Süre	
Öğrenci Kazanımları /Hedef ve Davranışlar	HEDEF: Besin ve madde döngüsünü, çevreyi bozan etkenleri ve sonuçlarını kavratmak DAVRANIŞ: 6. Su döngüsünü basit bir şema üzerinde göstererek canlılar için önemini açıklar. 7. Karbon ve oksijen döngüsünü basit bir şema üzerinde açıklar. 8. Azot döngüsünü basit bir şema üzerinde göstererek canlılar için önemini açıklar.
Ünite Kavramları ve Sembolleri/Davranış Örüntüsü	madde döngüsü, karbon ve oksijen döngüsü, sera etkisi, azot Döngüsü, azotun bağlanması, su döngüsü, birincil tüketiciler, ikincil tüketiciler, üçüncül tüketiciler, besin piramidi
Güvenlik Önlemleri (Varsa):	
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Anlatım, soru – cevap, araştırma, gezi – gözlem
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça * Öğretmen * Öğrenci	Ders kitabı, CD, slayt, poster, çevre-ekoloji dergileri, canlı maketleri
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri	
Sözel-Dilsel	Tanımların yapılması ve konuların açıklanması Ekosistemi oluşturan varlıkların araştırılması
Doğacı	Hayvanat bahçesine gidip görülen hayvanların enerji piramidindeki yerlerini tespit etme
Sosyal-Kişiler Arası	Ekosistemlerle ilgili kavramlar içeren kart oyunları
Mantıksal/Matematiksel	Enerji piramidindeki canlıların beslenme alternatiflerinin çokluğu ile yeryüzündeki sayıları arasında bir ilişki var mıdır?
İçsel-Bireysel	Ben enerji piramidinin hangi katındayım?
Görsel-Uzaysal	Madde döngüleri sunusu hazırlatma,enerji piramidindeki canlıların maketlerini gösterme
Müziksel-Ritmik	Ekoloji ile ilgili şiir yazma
Bedensel-Kinestetik	Madde döngüleri panosu hazırlatma Enerji piramidi modeli yaptırma
Ölçme-Değerlendirme • Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme Değerlendirme • Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme Değerlendirme • Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi	Sosyal bilgiler / İş - teknik
Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	

Dersin Adı	Fen Bilgisi
Sınıf	7
Ünitenin Adı/No	GERÇEK EVİMİZ DÜNYA / ÜNİTE IV
Konu	EKOSİSTEMDEKİ BOZULMALAR NELERİ DOĞURUR?
Öğrenci Kazanımları /Hedef ve Davranışlar	<p>HEDEF: Besin ve madde döngüsünü, çevreyi bozan etkenleri ve sonuçlarını kavratmak</p> <p>DAVRANIŞ: 9. Doğadaki döngülerin nasıl bozulabileceğini ve bozulması hâlinde doğabilecek sonuçları örneklendirerek açıklar.</p> <p>10. Ekosistemlerin kara ve su ekosistemi olarak gruplanabileceğini belirtir.</p> <p>11. Kara ve su ortamlarındaki sıcaklık, ışık, nem, tuzluluk vb. koşulların mevsimlere göre değişebildiğini belirtir.</p> <p>12. Ekosistemlerin doğal koşullarına uyum gösterip o ortamda yaşayabilen canlılar topluluğunun bitkiler, hayvanlar ve mikroorganizmalar olarak gruplandığını belirtir.</p> <p>13. Ekosistemlerin değişip bozulabileceğini örneklerle açıklar.</p> <p>14. Ekosistemlerdeki bozulmaların nedenlerini tartışır.</p>
Ünite Kavramları ve Sembolleri/Davranış Örüntüsü	Ardıllık, doğal afet, kalıcı kirlilik, geçici kirlilik, asit yağmuru
Güvenlik Önlemleri (Varsa):	
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Anlatım, soru – cevap, araştırma, gezi – gözlem
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça	Ders kitabı, CD, slayt, poster, çevre-ekoloji dergileri, canlı maketleri
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri	
Sözel-Dilsel	Sanayileşme ve çevre kirliliği ile ilgili kompozisyon yazdırma ya da söyleşi yaptırma
Doğacı	İsraf ettiğimiz doğal kaynaklarımız nelerdir?
Sosyal-Kişiler Arası	Sanayileşme ve çevre kirliliği ile ilgili kompozisyon yazdırma ya da söyleşi yaptırma
Mantıksal/Matematiksel	İsraf ettiğimiz doğal kaynaklarımız nelerdir?
İçsel-Bireysel	Sanayileşmenin topluma getiri ve götürüleri nelerdir?
Görsel-Uzaysal	Sanayileşme ile çevremizi dolayısıyla kendimizi nasıl zehirliyoruz? Açıklayınız.
Müziksel-Ritmik	Asit yağmurları ve çevre kirliliği ile ilgili araştırma yaptırma
Bedensel-Kinestetik	Asit yağmuru ile ilgili şema hazırlama
Ölçme-Değerlendirme	
<ul style="list-style-type: none"> • Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme Değerlendirme • Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme Değerlendirme • Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri 	
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi	Sosyal bilgiler / İş-teknik
Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	

Dersin adı	Fen Bilgisi
Sınıf	7
Ünitenin Adı/No	GERÇEK EVİMİZ DÜNYA / ÜNİTE IV
Konu	Ekosistemlerdeki bozulmalar neleri doğurur?
Önerilen Süre	
Öğrenci Kazanımları /Hedef ve Davranışlar	<p>HEDEF : Besin ve madde döngüsünü, çevreyi bozan etkenleri ve sonuçlarını kavratmak</p> <p>DAVRANIŞ:15.Ekosistemlerdeki bozulma sonuçlarının ortaya çıkardığı sorunları tartışır.</p> <p>16. İnsanların ekosistemlerdeki doğal koşulları bilinçsizce değiştirmelerini örnekler vererek açıklar.</p> <p>17. İnsanların bilinçsizce çevrede neden olduğu etkiler sonucunda bazı türlerin hızla yok olması, bazı türlerin de hızla çoğalıp çevreye zarar vermesi sonucunda canlı ve yaşadığı çevre arasındaki hassas dengelerin bozulduğunu belirtir.</p> <p>18. Çevre kirliliğinin ekosistem ve içinde yaşayan bütün canlılara olan olumsuz etkilerini açıklar.</p> <p>19. Dünya ekosisteminde küçük ekosistemlerin bozulmasının tüm dünyayı etkileyebileceğini fark eder.</p>
Ünite Kavramları ve Sembolleri/Davranış Örüntüsü	İklim, sera etkisi, erozyon
Güvenlik Önlemleri (Varsa):	
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Anlatım, soru – cevap, araştırma, gezi – gözlem
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça * Öğretmen * Öğrenci	Ders kitabı, CD, slayt, poster, çevre-ekoloji dergileri, canlı maketleri
	Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri
Sözel-Dilsel	Tanımların yapılması ve konuların açıklanması, ekosistemi oluşturan varlıkların araştırılması
Doğacı	Şu anda sera etkisi dünyamızda ne gibi olaylara sebep oluyor?
Sosyal-Kişiler Arası	Toplumumuzda ekosistemlerin bozulmasını engellemek için kimler ne yapıyor?
Mantıksal/Matematiksel	Ekosistemleri korumak için ne yapmalıyız?
İçsel-Bireysel	Ozon tabakası ile ilgili araştırma yapma Ülkemizde ve dünyada yaşanan erozyonlar ile ilgili araştırma yapma
Görsel-Uzaysal	Ekosistemlerdeki bozulmaların sonuçları ile ilgili sunu hazırlatma
Müziksel-Ritmik	Çevre ile ilgili şiir-şarkı yazma
Bedensel-Kinestetik	Ozon tabakasının görevleri ve ozona zararlı maddeler ile ilgili pano yaptırma
Ölçme-Değerlendirme • Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme Değerlendirme • Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme Değerlendirme • Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi	Sosyal bilgiler / İş-teknik
Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	

Dersin adı	FEN BİLGİSİ
Sınıf	7
Ünitenin Adı/No	GERÇEK EVİMİZ DÜNYA / ÜNİTE IV
Konu	Ç.BİLİNÇLİ BİR ÇEVRE DOSTU OLARAK NEREYİ, NELERİ, NİÇİN, NASIL KORUYALIM?
Önerilen Süre	
Öğrenci Kazanımları /Hedef ve Davranışlar	<p>HEDEF:Bilinçli bir çevre dostu olmanın önemini kavratmak DAVRANIŞ: 20. Geri kazanımın ne olduğunu ve gerekliliğini örneklerle açıklar.</p> <p>21. Yaşadığı çevrede geri kazanım uygulamaları yapar.</p> <p>22. Geçmişten gelen çevre bozulmalarının bugüne yansıyan olumsuzluklarının nasıl giderileceğini tartışır.</p> <p>23. Yaşadığı zaman aralığında çevre bozulmalarını engelleyici önlemlerin neler olabileceğini tartışır.</p> <p>24. Gelecekteki çevrenin bugünden korunabilmesinin nasıl sağlanabileceğini tartışır.</p> <p>25. Çevreyi bozmadan önlemler alınmasının gerekliliğinin farkına varır.</p> <p>26. Çevre konuları ile ilgili bilimsel çalışmaların ve yatırımların gerekliliğini örneklerle açıklar.</p> <p>27. Yenilenen doğal kaynakların kullanıma geçirilmesiyle ilgili bilimsel çalışmalara ağırlık verilmesinin gerekliliğini açıklar.</p> <p>28. Verimliliğin artırılması için gerekli çalışmaların önemini farkına varır.</p> <p>29. Tüketilen kaynakların ekonomik kullanımını sağlayacak önlemlerin neler olabileceğini tartışır.</p> <p>30. Sürdürülebilir kalkınma kavramının ne olduğunu belirterek önemini tartışır.</p>
Ünite Kavramları ve Sembolleri/Davranış Örüntüsü	Sürdürülebilir kalkınma, geri dönüşüm, yenilenebilir enerji kaynakları, yenilenemeyen enerji kaynakları
Güvenlik Önlemleri (Varsa):	
Öğretme-Öğrenme-Yöntem ve Teknikleri	Anlatım, soru – cevap, araştırma, gezi – gözlem
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça * Öğretmen * Öğrenci	Ders kitabı, CD, slayt, poster, çevre-ekoloji dergileri, canlı maketleri
Öğretme-Öğrenme Etkinlikleri	
Sözel-Dilsel	Tanımların yapılması ve konuların açıklanması
Doğacı	Ağaç dikme çalışması Yaşadığımız çevre yeterince sağlıklı mı?
Sosyal-Kişiler Arası	Geri dönüşümün topluma kazandıracağı faydalar nelerdir?
Mantıksal/Matematiksel	Kalkınma olması için çevrenin zarar görmesi şart mı?
İçsel-Bireysel	Çevremizi korumak için neler yapmalıyız?, geri dönüşüm ile ilgili araştırma yapma
Görsel-Uzaysal	“Çevremizi korumak için neler yapmalıyız?” sunusu hazırlatma
Müziksel-Ritmik	Çevre ile ilgili şiir-şarkı yazma
Bedensel-Kinestetik	Sanayileşme ve çevre ile ilgili resim yorumla ödevi ve panolar hazırlatma

Ölçme-Değerlendirme • Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme Değerlendirme • Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme Değerlendirme • Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi	Sosyal bilgiler / İş-teknik
Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	

EK-2 YARATICI DRAMA YÖNTEMİ İLE DERS İŞLENEN (DENEY GRUBU) SINIFTAKİ ETKİNLİKLER

ETKİNLİK - 1

Konu: Çevremizde hangi ekosistemler var ve buralarda neler oluyor?

Hedef: Ekosistemin nelerden oluştuğu ve nerelerde bulunduğunu kavrayabilme

Davranışlar:

- Göl ekosisteminde bulunan canlı ve cansız varlıkların isimlerini söyleme
- Orman ekosisteminde bulunan canlı ve cansız varlıkların isimlerini söyleme
- Ekosistemin dengesini bozabilecek etmenleri söyleme

GİRİŞ ETKİNLİĞİ

Öğretmen öğrencilere camdan dışarı bakmalarını söyleyerek, gördüklerini anlatmasını ister. Öğrenciler gördüklerini anlatırlar. Bu konunun drama ile işleneceği belirtilerek öğrenciler güdülenir.

(Isınma Çalışmaları)

Öğretmen öğrencilere; “Parka gitmek için hazır mısınız?” diye sorar. Öğrenciler sıraya girerek sınıf içinde dolaşmaya başlarlar. Öğretmen don dediğinde öğrencilerden bahçede gördüğü herhangi bir şeyin heykelini canlandırmalarını ister. Diğer öğrenciler de bu şeyin ne olduğunu bulmaya çalışırlar. **(RESİM 1-2)**

GELİŞTİRME ETKİNLİĞİ

(Oyun Oynama)

Öğrencilere ekosistemin canlı ve cansız varlıklardan oluştuğu anlatılır. Öğrencilere göl ve orman ekosisteminde bulunan varlıkların isimleri sorulur. Bu varlıklardan bazılarının isimleri kağıtlara yazılarak, öğrencilerin boyunlarına asılır.

(Doğaçlama)

Öğrencilerden iki grup oluşturulur. Gruplardan biri göl, diğeri orman ekosistemini temsil eder. Her öğrenci, boynundaki kağıtta yazılı varlığı canlandırır. Orman ekosisteminde bulunan varlıklardan birinin göl ekosistemine götürülmesi durumunda, oluşabilecek etkileri öğrencilerin canlandırması istenir. **(RESİM 3-4-5-6)**

SONUÇ ETKİNLİĞİ

(Değerlendirme)

Etkinliğin değerlendirmesine yönelik öğrenci görüşleri alınır. Öğretmen konuyla ilgili son açıklamasını yapar ve etkinliği bitirir.

ETKİNLİK - 2

Konu: Beslenme döngüleri

Hedef: Beslenme döngüsünü kavrayabilme

Davranışlar:

- Besin zincirini tanımlama
- Besin piramidinin elemanlarını söyleme

GİRİŞ ETKİNLİĞİ

Öğretmen öğrencilere, insanların, hayvanların ve bitkilerin yaşamlarını sürdürebilmesi için nelere ihtiyaç duyduklarını sorar ve cevaplarını alarak konuya giriş yapar.

(Isınma çalışmaları)

Öğretmen bir grup öğrenciyi tahtaya çıkarır ve onlara bazı varlık resimlerini dağıtır (kuş, su, köpek, güneş, papatya vb...). Bu öğrenciler ellerine verilen resimlerdeki varlıkları canlandırırken diğer öğrencilerden bu varlıkları bilmeleri istenir. **(RESİM 7-8)**

GELİŞTİRME ETKİNLİĞİ

Besin piramidinin üretici, tüketici ve ayrıştırıcılardan oluştuğu ve bu piramitte üreticiden tüketiciye doğru gittikçe birey sayısının azaldığı, vücut büyüklüğünün arttığı söylenir. Doğadaki canlıların bireyle etkileşim halinde olduğu anlatılır.

(Oyun Oynama)

On kişilik bir grup oluşturulur. Her birinin boynuna asılan kağıda bir varlık ismi yazılır. Öğrencinin bir tanesinin eline ip yumağı verilir. İpi tutan etkileşim içinde olduğu birine ipi atar, yumağı tutan aralarında nasıl bir ilişki olduğunu söyler. **(RESİM 9-10)**

(Doğaçlama)

Ormanda yaşayan canlıların görevlerini anlatan bir doğaçlama yapmaları istenir.

SONUÇ ETKİNLİĞİ

(Değerlendirme)

Öğrencilerin etkinliklerle ilgili görüşleri alınarak, sorunlarına cevap verilir.

ETKİNLİK - 3

Konu: Madde döngüleri (Karbon döngüsü)

Hedef: Karbon döngüsünü kavrayabilme

Davranışlar: Karbon döngüsünün nasıl işlediğini söyleme

GİRİŞ ETKİNLİĞİ

Öğretmen öğrencilere havada bulunan karbondioksit gazının nasıl oluştuğunu ve nerelerde kullanıldığını sorar ve öğrencilerin tahminlerini alır.

(Isınma çalışmaları)

Öğretmen öğrencilerden havadaki karbondioksit gazı olmasaydı neler olabileceğini hayal etmelerini ister ve onların düşüncelerini öğrenir.

GELİŞTİRME ETKİNLİĞİ

Öğretmen karbon döngüsünün, nasıl işlendiğini anlatır.

(Doğaçlama)

Öğrencilerden karbon döngüsü ile ilgili doğaçlama bir oyun oynamaları istenir.

SONUÇ ETKİNLİĞİ

Öğrencilerin etkinlik hakkındaki görüşleri alınır ve karbondioksit gazı olmasaydı neler olurdu sorusu tekrarlanır.

ETKİNLİK-4

Konu: Madde döngüleri (su döngüsü)

Hedef: Su döngüsünü kavrayabilme

Davranışlar: Su döngüsünün nasıl işlediğini söyleme

GİRİŞ ETKİNLİĞİ

Öğrencilere: “Yeryüzünde ve atmosferde bulunan su nereden gelir?” sorusu yöneltilerek öğrencilerden yanıtları alınır.

(Isınma Çalışmaları)

“Dünyanın tamamı suyla kaplı olsaydı yaşamımızda ne gibi değişiklikler olurdu?” sorusuna yanıt aranır.

GELİŞTİRME ETKİNLİĞİ

Öğretmen su döngüsünün nasıl işlediğini anlatır.

(Doğaçlama)

Öğrencilerden su döngüsü ile ilgili doğaçlama yapımları istenir.

SONUÇ ETKİNLİĞİ

Öğrencilerin etkinlik hakkındaki görüşleri alınır ve suyun faydaları hakkında yazı yazmaları istenir.

ETKİNLİK-5

Konu: Madde Döngüleri(Azot Döngüsü)

Hedef: Azot döngüsünü kavrayabilme

Davranışlar: Azot döngüsünün nasıl işlediğini söyleme

GİRİŞ ETKİNLİĞİ

“Havada bulunan gazların yüzdeleri nedir?” sorusuna gelen öğrenci yanıtları toplandıktan sonra, havada en bol bulunan azot gazının nasıl oluştuğu ve nerelerde kullanabileceğini tahmin etmeleri istenir.

(Isınma Çalışmaları)

“Azot gazı yanıcı bir gaz olsaydı ne gibi olaylar yaşanırdı?” sorusuna öğrencilerin verdikleri yanıtlar alınarak konuya giriş yapılır.

GELİŞTİRME ETKİNLİĞİ

Öğretmen azot döngüsünün nasıl işlediğini anlatır.

(Doğaçlama)

Öğrencilerden azot döngüsünü içeren bir doğaçlama yapmaları istenir.

SONUÇ ETKİNLİĞİ

Öğrencilerin etkinlik hakkındaki görüşleri alınır ve azot gazının özellikleri hakkında bilgi toplamaları istenir.

ETKİNLİK-6

Konu: Ekosistemler Neden Değişiyor ve Bozuluyor?

Hedef: Ekosistemin bozulmasına ve değişmesine neden olan olayları kavrayabilme

Davranışlar:

- Doğa kaynaklı bozulmaları söyleme.
- İnsan kaynaklı bozulmaları söyleme.

GİRİŞ ETKİNLİĞİ

Öğrencilere: “Nasıl bir çevrede yaşamak istersiniz?” ve “Nasıl bir çevrede yaşamak istemezsiniz?” soruları yöneltilir ve yanıtları alınır.

(Isınma çalışmaları)

Öğretmen tahtaya iki farklı resim asar (Biri yaşamak için ideal, temiz ve düzenli bir yer diğeri yaşamak için elverişli ve sağlıklı olmayan düzensiz ve pis bir yerdir). Bu iki resim karşılaştırıp hayatı nasıl kolaylaştırıp ve zorlaştırdığını söylemelerini ister (**RESİM-11**).

GELİŞME ETKİNLİĞİ

Öğretmen ekosistemin bozulmasına neden olan doğa ve insan kaynaklı etmenleri örneklerle anlatır.

(Doğaçlama)

Öğretmen sınıftan iki grup oluşturur. Her gruba birer resim verir. Resimlerden birer hikaye çıkartmaları istenir ve her grup kendi hikayesini canlandırır.

SONUÇ ETKİNLİĞİ

(Değerlendirme)

Öğrencilerin etkinlikle ilgili görüşleri alınır ve insanların çevrenin bozulmasında ne kadar etkili olduklarını söylemeleri istenir.

EK-3 UYGULAMA ETKİNLİKLERİNDEN RESİMLER

Resim 1

Resim 2

Resim 3

Resim 4

Resim 5

Resim 6

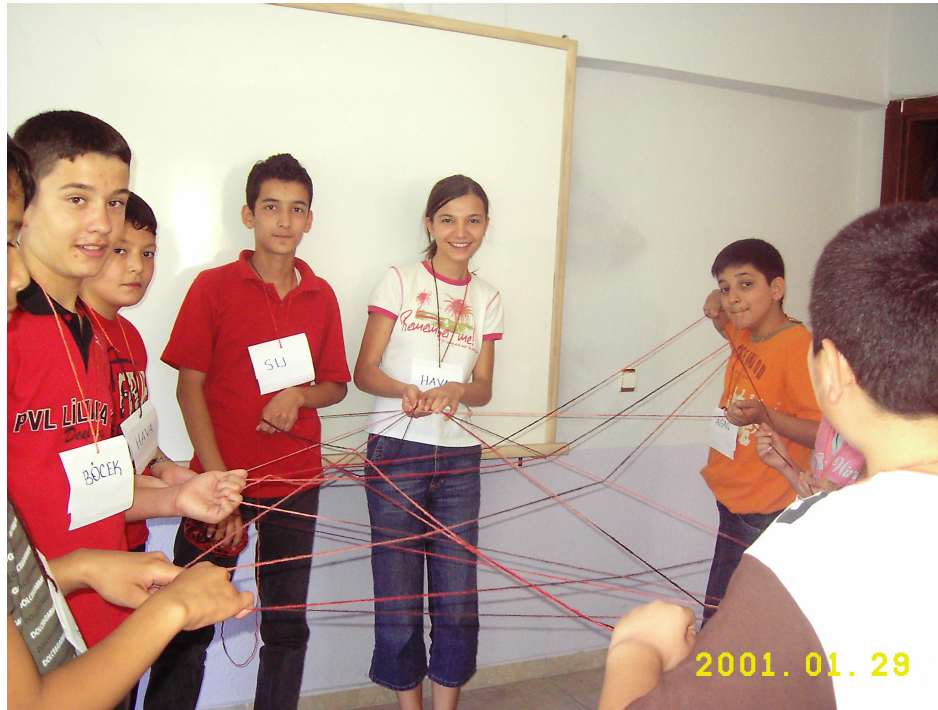
Resim 7

Resim 8

Resim 9

Resim 10

Resim 11

EK-4 BAŞARI TESTİ

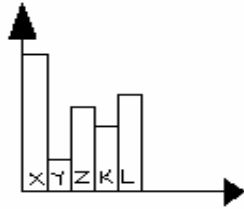
1) Bütün canlıların uyum içinde yaşadıkları alana “doğal çevre” denir. Doğal çevreyi oluşturan canlı halkalardan birinin yok olması diğer canlıları olumsuz etkiler.

Buna göre ormanların yok olması;

- I. Hava kirliliğinin artmasına
- II. Yağışların artmasına
- III. Ormanda yaşayan canlı türlerinin yok olması verilenlerden hangisine neden olur?

A) I ve II B) II ve III C) I ve III D) I , II ve III

2) Aşağıdaki grafikte sayıları gösterilen canlılar bir besin zinciri oluşturmaktadır.

Bu canlıların üreticiden son tüketiciye doğru sıralanışı aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) X → L → Z → K → Y
- B) Y → K → Z → L → X
- C) X → L → K → Z → Y
- D) K → Y → Z → L → X

3) Ekosistem için aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Ekosistemin devamı için ışık enerjisi gereklidir.
- B) Madde çevrimi vardır.
- C) Sadece ototrof canlılardan oluşur.
- D) Cansız çevre de ekosisteme dahildir.

4) Aşağıdakilerden hangisi bir populasyon örneği değildir?

- A) Belgrat Ormanlarındaki ağaçlar.
- B) Karadeniz'deki hamsiler.
- C) Avusturya'daki kangurular.
- D) Ankara'daki tiftik keçileri.

5) Ekosistemde aşağıda verilen canlı gruplarının hangisi tam olarak görev yapmasaydı yeryüzü artık maddelerle kaplanırdı?

- A) Otçular
- B) Üreticiler
- C) Ayrıştırıcılar
- D) Tüketiciler

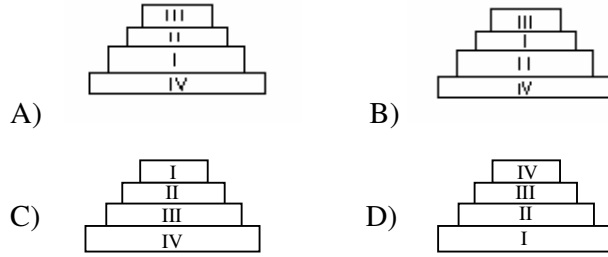
6) Bir ekosistemde yer alan besin zincirinde bulunması gereken canlılar hangileridir?

- A) Üreticiler- Tüketiciler- Ayrıştırıcılar
B) Bitkiler- Hayvanlar- Parazitler
C) Ayrıştırıcılar- Parazitler
D) Tüketiciler- Ayrıştırıcılar

7)

- I. Kın kanatlı böcekler
II. Yaban tavuğu
III. Tilki
IV. Dağ çileği

Yukarıda verilen canlılar arasındaki besin zinciri aşağıdakilerden hangisi olabilir

8) Aşağıdaki canlılardan hangisi hem etçil hem de otçudur?

- A) Ayı
B) Timsah
C) Kurbağa
D) Kurt

9) Ot→Çekirge→Kurbağa→Yılan

Yukarıda verilen besin zinciri ile ilgili olarak aşağıdakilerin hangisi doğru değildir?

- A) Sayısı az olan yılanlardır.
B) Çekirgenin biyokütlesi kurbağadan fazladır.
C) Kurbağaların enerjisi yılanlardan fazladır.
D) Çekirge sayısının artması , otları da artırır.

10)

- I. Bitkilerin besin yapması
II. Hayvanların solunumu
III. Ölülerin çürütülmesi

Yukarıda verilen olaylardan hangileri karbon devrinde gerçekleşebilir?

- A) Yalnız III
B) I ve II
C) II ve III
D) I , II ve III

11)

- I. Tüketiciler
II. Cansız maddeler
III. Üreticiler
IV. Çürükçüller

Yukarıdakilerden hangileri göl ekosistemini oluşturur?

- A) I , II, III ve IV
B) I ve III
C) I ve IV
D) I , II ve IV

12) Aşağıdaki canlılardan hangisi parazittir?

- A) Liken B) Tenya C) Şapkallı mantar D) Azot bakterisi

13) Bitki → Tavşan → Tilki → Kurt

↓
Kartal

Yukarıdaki besin zincirinde tilki sayısındaki artışa aşağıda verilenlerden hangisi yol açar?

- A) Kurt sayısının artması
B) Tavşan sayısının artması
C) Kartal sayısının artması
D) Bitki sayısının azalması

14)

- I. Güneş ışığından faydalanma
II. Hücre dışı sindirim yapma
III. Protein sentezleme

Yukarıdaki olaylardan hangileri böcekçil bitkiler tarafından yapılabilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) I , II ve III

15) Saprotit canlıların ekosistemindeki en önemli görevi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Fotosentez yaparak besin üretmek
B) Canlı ve besin artıklarını parçalamak
C) Hücre dışı sindirim yapmak
D) Tüketici beslemek

16) Aralarında yaşama birliği oluşturan aşağıdaki canlılardan sayıca en fazla olanı hangisidir?

- A) Üreticiler B) Böcek C) Kuş D) Bakteri

17) Ekosistemde gerçekleşen azot döngüsünde ;

- I. Azot bağlayan bakteriler
II. Üreticiler ve tüketiciler
III. Bakteriler ve mantarlar verilen canlılardan hangileri görev yapar?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III D) I , II , III

18) Zehirli atıklar canlı vücuduna alındığında enerji piramidinin en üst sıralarına doğru canlıdan canlıya aktarılır.

Aşağıda besin zincirini oluşturan canlıların hangisinin vücudunda en az artık birikir?

- A) Otlar B) Çekirge C) Kartal D) Kurbağa

19) Aşağıda verilenlerden hangisi bir ekosistem örneği olamaz?

- A) Kara Deniz B) Van Gölü C) Ankara da yaşayan canlılar D) Tüketiciler

- 20) Ekosistemdeki temel enerji kaynağı aşağıdakilerden hangisidir?
 A) Toprak B) Güneş C) Üreticiler D) Tüketiciler
- 21) Belli bir alanda yaşayan aynı tür canlıların oluşturduğu topluluğa “populasyon” denir.
 Buna göre aşağıda verilenlerden hangisi bir populasyon örneği olamaz?
 A) Ankara’da yaşayan insanlar
 B) Karadeniz’deki hamsi balıkları
 C) Kızılırmak’taki bitkiler
 D) Van’daki Van kedileri
- 22) Aşağıdakilerden hangisi zararlı birlikteliktir?
 A) Alg-mantar
 B) Baklagiller ve köklerinde yaşayan rizobiyum bakterileri
 C) Fil üzerindeki böcekleri yiyen kuşlar
 D) İnce bağırsakta yaşayan kancalı kurtlar
- 23) Aşağıda verilenlerden hangisi besin piramidinin bozulmasına neden olmaz?
 A) Kontrolsüz avlanma
 B) İklim değişiklikleri
 C) Bazı canlı türlerinde aşırı artış
 D) Bitki miktarında artış
- 24) Bir ekosistemde güneş enerjisini kullanarak besin üreten canlılar hangileridir?
 A) Bitkiler B) Hayvanlar C) İnsanlar D) Çürükçül bakteriler
- 25) Aşağıdaki besin piramidi ile ilgili olarak aşağıdakilerin hangisi doğru değildir?
 A) 1 nolu canlı grubu üreticilerdir.
 B) 2 nolu canlı grubu otçullardır.
 C) Sayıca en çok olan 3 nolu gruptur
 D) Enerjisi en fazla olan üreticilerdir.

EK-5 FEN BİLGİSİ DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ

Açıklama: Bu ölçek, Fen Bilgisi dersine ilişkin tutum cümleleri ile her cümle için karşısında **TAMAMEN KATILYORUM, KATILYORUM, KARARSIZIM, KATILMIYORUM ve HİÇ KATILMIYORUM** olmak üzere beş seçenek verilmiştir. Her cümleyi dikkatle okuduktan sonra kendinize uygun seçeneği işaretleyiniz.

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. Fen Bilgisi çok sevdiğim bir alandır.					
2. Fen Bilgisi ile ilgili kitapları okumaktan hoşlanırım.					
3 * Fen Bilgisinin günlük yaşantıda çok önemli yeri yoktur.					
4. Fen Bilgisi ile ilgili ders problemlerini çözmekten hoşlanırım.					
5. Fen Bilgisi konularıyla ilgili daha çok şey öğrenmek isterim.					
6 * Fen Bilgisi dersine girerken büyük bir sıkıntı duyarım.					
7. Fen Bilgisi dersine zevkle girerim.					
8. Fen Bilgisi derslerine ayrılan ders saatinin daha fazla olmasını isterim.					
9 * Fen Bilgisi dersine çalışırken canım sıkılır.					
10. Fen konularını ilgilendiren günlük olaylar hakkında daha fazla bilgi edinmek isterim.					
11. Düşünce sistemimizi geliştirmede Fen Bilgisi öğrenimi önemlidir.					
12. Fen Bilgisi çevremizdeki doğal olayların daha iyi anlaşılmasında önemlidir.					
13 * Dersler içinde Fen Bilgisi dersi bana sevimsiz gelir.					
14 * Fen bilgisi konuları ile ilgili tartışmaya katılmak bana cazip gelmez.					
15. Çalışma zamanının önemli bir kısmını Fen Bilgisine ayırmak isterim.					

* Olumsuz Madde

ÖZGEÇMİŞ

Adı, Soyadı: Gülçin YILMAZ (CİHAN)

Ana Adı: Yaşar

Baba Adı: H. Hüseyin

Doğum yeri ve tarihi: Gölhisar-13.06.1979

İlkokulu ve mezuniyet tarihi: Denizli Hürriyet İlkokulu, 1991

Ortaokulu ve mezuniyet tarihi: Denizli Merkez Ortaokulu, 1994

Lisesi ve mezuniyet tarihi: Denizli Anafartalar Yabancı Dil Ağırlıklı Lisesi, 1997

Lisans eğitimi ve mezuniyet tarihi: ODTÜ, Eğitim Fakültesi, Kimya Öğretmenliği,

2002

Çalıştığı yer: Denizli Çözüm Dergisi Dershaneleri

Yabancı dili: İngilizce